

คู่มือว่าด้วยรายการที่ต้องตรวจสอบตามอนุสัญญาว่าด้วย
สิทธิเด็ก ค.ศ. 1989

2015

สารบัญ

บทนำ.....	4
หลักการพื้นฐาน.....	6
การไม่เลือกปฏิบัติ.....	7
หลักการคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก.....	7
สิทธิติดตัวที่จะมีชีวิต มีการอยู่รอดและการพัฒนาของเด็ก.....	8
เคารพความคิดเห็นของเด็ก.....	8
รายการที่ต้องตรวจสอบ.....	9
หลักการชี้แนะ: ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับสิทธิทุกประเภท.....	13
นิยามศัพท์คำว่า “เด็ก”.....	13
การไม่เลือกปฏิบัติ	15
หลักการคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก.....	18
สิทธิที่จะมีชีวิต การอยู่รอดและการพัฒนาของเด็ก.....	22
การเคารพความคิดเห็นของเด็ก.....	23
สิทธิและเสรีภาพของพลเมือง	27
การจดทะเบียน สิทธิที่จะมีชื่อนับตั้งแต่เกิด สิทธิที่จะได้รับสัญชาติ และสิทธิในการการ รักษาเอกลักษณ์ของเด็ก.....	27
สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา เสรีภาพ ในการสมาคม และเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ.....	30
สิทธิความเป็นส่วนตัว.....	30
สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม	31
สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากความรุนแรงทุกรูปแบบ.....	32
สภาพแวดล้อมในครอบครัวและการดูแลทางเลือก.....	37
บิดาและมารดาที่มีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดู และความสามารถที่พัฒนาตามวัย ของเด็ก.....	37
การดูแลทางเลือก.....	39
การเดินทางเข้าหรือออกนอกประเทศเพื่อการกลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัว.....	44
การโยกย้ายเด็กและการไม่ส่งเด็กกลับคืนจากต่างประเทศที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย.....	44
สุขภาพพื้นฐาน การศึกษา การพักผ่อน กิจกรรมยามว่าง และสวัสดิการ.....	46
สุขภาพและการบริการด้านสุขภาพ.....	46
ประกันสังคม.....	46
สิทธิในการศึกษา	46

สิทธิในการพักผ่อน การเล่น และวัฒนธรรม.....	46
มาตรการคุ้มครองพิเศษ.....	47
การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม.....	47
เด็กผู้ลี้ภัย.....	48
สิทธิเด็กที่มีความพิการ.....	50
แรงงานเด็ก	51
เด็กกับปัญหาเสพติด.....	53
การลักพาตัว การขาย และการค้าเด็ก.....	54
การคุ้มครองเด็กที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ	56
การคุ้มครองเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการพิพาทกันด้วยอาวุธ.....	61
การบริหารงานยุติธรรมสำหรับคดีเด็กและเยาวชน	62
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ. 2532.....	66

ผู้เขียน: Kalpalata Dutta

Kalpalata Dutta เป็นผู้อำนวยการสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งเอเชีย มีหน้าที่ออกแบบโครงการให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน จัดทำสื่อช่วยในการสอนและประสานงานวิจัยของทางสถาบัน เธอเรียนจบระดับปริญญาตรีในปี 2547 จาก Central European University กรุงบูดาเปสต์ ในระดับปริญญาโทด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชน ในปัจจุบันอยู่ระหว่างทำปริญญาเอกที่สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา (สสมส.) มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้แปล: จุฑามาส สุกใส และศิริกาญจน์ เจริญศิริ

คำสงวนสิทธิ์

บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ มิได้สะท้อนความคิดเห็นของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ คณะกรรมการบริหารองค์กรต่างๆ หรือประเทศสมาชิกต่างๆ ของสหประชาชาติ ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนและจัดพิมพ์ขึ้นโดยอิสระภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการ: การปฏิรูปกฎหมายเพื่อเสริมสร้างพลังสังคมด้านสิทธิมนุษยชน (Law Reform and Legal Empowerment for Advancement of Human Rights-based Society) โดยความร่วมมือของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

บทนำ

คู่มือว่าด้วยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC) ได้ถูกจัดทำขึ้นภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย และสำนักงานพัฒนาโครงการแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทยเพื่อเสริมความรู้ให้แก่บุคลากรและเป็นเครื่องมือพัฒนาศักยภาพองค์กรของสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนแล้วหลายฉบับ ซึ่งได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Covenant on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: ICERD) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention of the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture: CAT) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances: CED) ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้ลงนามแต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน

กฎหมายระหว่างประเทศของไทยเป็นระบบทวินิยม (dualist system) ซึ่งไม่มีผลบังคับใช้โดยตรง ต้องมีการอนุวัติการเป็นกฎหมายภายในเสียก่อนจึงจะมีผลบังคับในชั้นศาลได้ ดังนั้นรัฐจึงมีพันธกรณีในการทบทวนกฎหมายภายในที่มีอยู่ และปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายหรือบัญญัติขึ้นใหม่ เพื่อให้กฎหมายภายในสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สากลยอมรับ

คู่มือฉบับนี้ได้ระบุนายการที่ต้องตรวจสอบตามข้อบทต่างๆ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) ซึ่งบุคลากรของสำนักงานสามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อประเมินหรือทบทวนกฎหมาย กฎ และนโยบายต่างๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา รายการที่ต้องตรวจสอบนี้ครอบคลุมถึงความเห็นทั่วไป (general comments) อันเป็นกลไกของอนุสัญญา รายงานของผู้รายงานพิเศษ (special rapporteurs) หลักการและมาตรฐานสากลของสหประชาชาติ และข้อเสนอแนะที่มาจากกลไกของสหประชาชาติโดยการทบทวนรายงานที่ประเทศไทยยื่นเสนอ

คู่มือตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เป็นส่วนหนึ่งของชุดคู่มือเกี่ยวกับตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนว่าด้วย กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ICESCR) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (ICERD) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (CRPD) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (CED)

หลักการพื้นฐาน

สมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติลงมติรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อ พ.ศ. 2532 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กกำหนดมาตรฐานทั่วไป โดยตระหนักถึงบริบททางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และความเป็นจริงทางการเมืองของรัฐแต่ละรัฐ เพื่อให้รัฐสามารถกำหนดวิธีการบรรลุเป้าหมายเพื่อให้บรรลุสิทธิต่าง ๆ ที่เป็นสิทธิสามัญสำหรับทุกคน

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กกำหนดหลักการพื้นฐานที่สามารถกำหนดหลักการชี้้นำในการตีความอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กทั้งหมด ดังนี้

การไม่เลือกปฏิบัติ

อนุสัญญานี้ใช้กับเด็กทุกคน อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กข้อ 2 กำหนดว่า อนุสัญญานี้บังคับใช้กับเด็กทุกคน

“... โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าชนิดใด ๆ โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น ต้นกำเนิดทางชาติ ชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิดหรือสถานะอื่น ๆ ของเด็ก หรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย”

สาระสำคัญของหลักการว่าด้วยการไม่เลือกปฏิบัติคือการให้โอกาสที่เท่าเทียมกัน¹. เด็กหญิงควรมีโอกาสต่าง ๆ เช่นเดียวกับเด็กชาย. เด็กที่อยู่ในสถานะผู้ลี้ภัย เด็กที่มีกำเนิดเป็นเด็กต่างชาติ เด็กกลุ่มชาติพันธุ์และชนกลุ่มน้อยควรมีโอกาสเช่นเดียวกับเด็กคนอื่น ๆ เด็กพิการควรมีโอกาสเช่นเดียวกับเด็กคนอื่น ๆ เพื่อให้มีมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ.

หลักการคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก

เมื่อต้องตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก ต้องใช้หลักการคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นประเด็นแรก หลักการนี้ใช้กับคำพิพากษาจากศาลยุติธรรม ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และสถาบันสวัสดิการสังคมทั้งของเอกชนและของรัฐ.

สิทธิติดตัวที่จะมีชีวิต มีการอยู่รอดและการพัฒนาของเด็ก

อนุสัญญา ข้อ 6 เน้นว่ารัฐภาคีต้องให้เด็กมี สิทธิติดตัวที่จะมีชีวิต มีการอยู่รอด และการพัฒนาของเด็ก “อย่างเต็มที่เท่าที่จะทำได้”. คำว่า “พัฒนาการ” ในบริบทนี้ย่อม่อต่อตีความด้วยความหมายอย่างกว้าง โดยรวมมิติเชิงคุณภาพ ให้ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาทั้งด้าน สุขภาพกาย สุขภาพจิต อารมณ์ การรู้จัก สังคม และวัฒนธรรม

เคารพความคิดเห็นของเด็ก

แนวคิดพื้นฐาน คือ เด็กมีสิทธิเสนอมุมมองของตนให้ผู้อื่นรับฟังและเคารพอย่างจริงจัง ในการดำเนินการใด ๆ หรือการพิจารณาคดีหรือการกระทำทางบริหารที่มีผลกระทบต่อเด็ก อาจกล่าวได้ว่า เมื่อผู้ใหญ่ทำการตัดสินใจใด ๆ ที่มีผลต่อเด็ก เด็กย่อมมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นและเสนอความคิดเห็นต่อผู้ใหญ่ให้พิจารณา อนุสัญญา สนับสนุนให้ผู้ใหญ่รับฟังความคิดเห็นของเด็ก และให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อนุสัญญา ตระหนักดีว่าระดับของการมีส่วนร่วมของเด็กในการตัดสินใจต้องเหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะของเด็ก

รายการที่ต้องตรวจสอบ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กครอบคลุม เสรีภาพ สิทธิอันพึงได้ และการป้องกันการเลือกปฏิบัติและทุกรูปแบบ และความรุนแรงทุกรูปแบบ รวมทั้งการคุ้มครองเฉพาะเด็กบางกลุ่ม เช่น เด็กพิการและเด็กผู้ลี้ภัย สิทธิที่ความสัมพันธ์กับปัญหาเฉพาะเรื่อง เช่น การรับบุตรบุญธรรม

เพื่อวัตถุประสงค์ของคู่มือนี้ จะจัดกลุ่มข้อบทต่าง ๆ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กดังต่อไปนี้

หลักการชี้แนะ: ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับสิทธิทุกประเภท	สิทธิและเสรีภาพของพลเมือง	สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากความรุนแรงทุกรูปแบบ
นิยามศัพท์ คำว่า "เด็ก" (ข้อ. 1) หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (ข้อ 2 และข้อ 30) หลักการคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก(ข้อ 3 และข้อ 4) สิทธิที่จะมีชีวิต การอยู่รอด และการพัฒนาของเด็ก (ข้อ 6) เคารพความคิดเห็นของเด็ก (ข้อ 12) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารที่เหมาะสม (ข้อ 17)	การจดทะเบียน สิทธิที่จะมีชื่อนับตั้งแต่เกิด และสิทธิที่จะได้รับสัญชาติ และสิทธิในการการรักษเอกลักษณ์ของเด็ก (ข้อ 7 และ ข้อ 8) สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา เสรีภาพในการสมาคม และเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ (ข้อ 13, ข้อ 14 ข้อ 15) สิทธิความเป็นส่วนตัว (ข้อ 16) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารที่เหมาะสม (ข้อ 17)	สิทธิอันจะได้รับการคุ้มครองเด็กจากรูปแบบทั้งปวงของความรุนแรง (ข้อ 19 ข้อ 34 และ ข้อ 39)

สภาพความเป็นครอบครัวและการดูแลทางเลือก	สุขภาพพื้นฐาน การศึกษา การพักผ่อน สันทนาการ และสวัสดิการ	มาตรการการคุ้มครองพิเศษ
<p>บิดาและมารดาที่มีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก และความสามารถที่พัฒนาตามวัยของเด็ก (ข้อ 5 ข้อ 18 และ ข้อ 27)</p> <p>การดูแลทางเลือก (ข้อ 9 ข้อ 20 และ ข้อ 25)</p> <p>การเดินทางเข้าหรือออกนอก รัฐภาคี เพื่อวัตถุประสงค์ของการกลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัว (ข้อ 10)</p> <p>การโยกย้ายเด็ก และการไม่ส่งเด็กกลับคืนจากต่างประเทศที่มีขอบด้วยกฎหมาย (ข้อ 11)</p>	<p>สุขภาพและบริการสุขภาพ (ข้อ 24)</p> <p>การประกันสังคม (ข้อ 26)</p> <p>สิทธิด้านการศึกษา (ข้อ 28 และ ข้อ 29)</p> <p>สิทธิที่จะมีการพัก การเข้าร่วมกิจกรรม สันทนาการ และวัฒนธรรม (ข้อ 31)</p>	<p>การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ข้อ 21)</p> <p>เด็กที่เป็นผู้ลี้ภัย (ข้อ 22)</p> <p>สิทธิของเด็กพิการ (ข้อ 23)</p> <p>การใช้แรงงานเด็ก (ข้อ 32)</p> <p>การคุ้มครองเด็กจากการใช้โดยผิดกฎหมายซึ่งยาเสพติด (ข้อ 33)</p> <p>ป้องกันการลักพา การขาย หรือการลักลอบค้าเด็ก (ข้อ 35 และ ข้อ 36)</p> <p>การคุ้มครองเด็กที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ (ข้อ 37)</p> <p>การคุ้มครองเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการพิพาทกันด้วยอาวุธ (ข้อ 38)</p> <p>การบริหารความยุติธรรมสำหรับเด็ก (ข้อ 40)</p>

รายการที่ต้องตรวจสอบนี้นำเสนอตามการจัดกลุ่มหัวข้อ รายการที่ต้องตรวจสอบแต่รายการเริ่มต้นด้วยหัวข้อใหญ่ การอ้างอิงถึงข้อบทเฉพาะ และข้อเสนอแนะทั่วไปที่สอดคล้องกับข้อบทนั้น ๆ² เช่น ;

หลักการชี้แนะ: หลักการชี้แนะ: ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับสิทธิทุกประเภท (หัวข้อใหญ่)
นิยามของ “เด็ก” (หัวข้อย่อย)

ข้อ 1

ความเห็นทั่วไป

ประเทศไทยภาคยานุวัติอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเมื่อ พ.ศ. 2535 ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2556 คณะกรรมการสิทธิเด็กได้พิจารณาบททวนรายงานรอบที่ 3 และ 4 ของประเทศไทย³ ส่วนหนึ่งของข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็กเน้นประเด็นข้อห่วงใยต่างๆ ประเด็นหรือองค์ประกอบหลักตามข้อบทต่างๆ และถามคำถาม โดยมีตัวชี้วัดที่ให้ตอบ ใช่/ไม่ใช่ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถประเมินว่ากฎหมายในประเทศไทยสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนนานาชาติหรือไม่ ในส่วนของ ‘ความเห็น’ จะมีคำอธิบาย ข้อมูลอ้างอิง และคำถามเพื่อให้เกิดการทบทวน เพื่อช่วยให้ผู้อ่านได้ทบทวนมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่ปรากฏในระบบกฎหมายในประเทศ

หากคำถามข้อใดตอบว่า ‘ไม่ใช่’ ก็ถือว่าการชี้วัดว่ามีช่องว่างระหว่างมาตรฐานระหว่างประเทศกับกฎหมายภายในประเทศที่มีอยู่ ในกรณีดังกล่าว เราสนับสนุนให้ผู้อ่านทบทวนช่องว่างและประเมินว่ามีวิธีที่จะแก้ไขช่องโหว่ภายใต้กรอบกฎหมายภายในประเทศได้อย่างไร หรือให้ผู้อ่านทบทวนว่าจะมีแนวปฏิบัติที่ดีอะไรบ้างที่สามารถอุดช่องโหว่เหล่านั้น

2หนึ่งในการทำงานของกลไกตามสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนคือการตีความเนื้อหาข้อบทว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ในสนธิสัญญาการตีความเหล่านี้จะถูกเผยแพร่ในรูปแบบของ ‘ข้อเสนอแนะทั่วไป’ หรือคณนะนัทั่วไป ‘ คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นกลไกตามสัญญาที่จะตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐภาคีว่าเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหรือไม่และเผยแพร่ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับข้อบทต่างๆในอนุสัญญานี้

3รัฐภาคีมีหน้าที่ต้องส่งรายงานเป็นระยะๆอย่างสม่ำเสมอต่อกลไกสนธิสัญญาโดยรายงานต้องระบุวิธีการนัสิทธิตามสนธิสัญญาไปตต้นิการในรัฐกลไกตามสนธิสัญญาจะตรวจสอบรายงานและระบุข้อห่วงใยและข้อเสนอแนะต่อรัฐภาคีในรูปแบบ ‘ข้อสังเกตเชิงสรุป’ หรือ ‘ความคิดเชิงสรุป’

เนื่องจากสิทธิในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ที่
ระบุไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมือง (ICCPR) และกติกา
ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งอ้างอิงถึงสิทธิเสรีภาพในการ
แสดงออกและสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิด้านสุขภาพ และสิทธิด้านการศึกษา
ผู้อ่านควรศึกษาตัวชี้วัดภายใต้กติการะหว่างประเทศทั้งสองประกอบด้วย

หลักการชี้แนะ: ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับสิทธิทุกประเภท

นิยามศัพท์คำว่า “เด็ก”

ข้อ 1

คณะกรรมการฯ ตั้งข้อสังเกตว่า อายุขั้นต่ำในการแต่งงานของเด็กหญิงและเด็กชายคือ 17 ปี และอายุขั้นต่ำในการแต่งงานนี้อาจลดลงไปอีก ในกรณีเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ และสมรสกับผู้ละเมิดทางเพศภายหลัง เพื่อให้ผู้ละเมิดทางเพศพ้นจากความรับผิดชอบทางอาญา คณะกรรมการมีข้อเสนอแนะดังนี้:

“คณะกรรมการฯ เสนอแนะให้เพิ่มอายุขั้นต่ำในการแต่งงานเป็น 18 ปี และคงอายุนี้ไว้ในทุกสภาพกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่เด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ คณะกรรมการฯ เสนอแนะให้รัฐภาคีดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำผิดล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กโดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ.

คณะกรรมการสิทธิเด็ก, ข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิเด็ก: ประเทศไทย, 2555, ย่อหน้า 31-32

หลักการที่สำคัญ

การกำหนดอายุเด็ก ในคำนิยามศัพท์เป็นสิ่งสำคัญ และเชื่อมโยงกับสิทธิบางอย่าง เช่น สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง และการคุ้มครองบางประการที่ในการอำนวยความสะดวกสำหรับผู้เยาว์

อนุสัญญาฯ นิยามว่า “เด็ก” คือบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่กรณีกฎหมายของรัฐจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น หรือเด็กบรรลุนิติภาวะด้วยเหตุอื่นก่อนมีอายุครบกำหนด ทว่าในบางประเด็นอนุสัญญาฯ กำหนดไว้อย่างชัดเจนในประเด็นต่อไปนี้

- ห้ามมิให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัว สำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี (ข้อ 37).
- หลีกเลี่ยงการเกณฑ์บุคคลใดๆ ที่มีอายุไม่ถึง 15 ปีเข้าประจำการกองทัพหรือมีส่วนร่วมโดยตรงในกานกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน (ข้อ 38 และพิธีสารเลือกรับเรื่องความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยกำลังอาวุธ)

ในประเด็นอื่น ๆ รัฐต้องกำหนดอายุขั้นต่ำ เช่น

- อายุขั้นต่ำสำหรับการรับเข้าทำงาน (ข้อ 32)
- อายุขั้นต่ำที่ต้องรับผิดชอบทางอาญา (ข้อ 40)

- การศึกษาภาคบังคับ (ข้อ 28)

คณะกรรมการสิทธิเด็ก (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “คณะกรรมการ”) เน้นว่า เมื่อกำหนดอายุขั้นต่ำในกฎหมาย รัฐต้องพิจารณาหลักพื้นฐานในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ดังนี้

- หลักไม่เลือกปฏิบัติ (ข้อ 2)
- หลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก (ข้อ 3)
- สิทธิติดตัวที่จะมีชีวิต การอยู่รอด และการพัฒนาอย่างเต็มที่ของเด็ก (ข้อ 6)
- เคารพความสามารถที่พัฒนาตามวัยของเด็ก (ข้อ 5) และ
- หลักความสม่ำเสมอ เช่น การกำหนดอายุที่เด็กควรสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา กับอายุขั้นต่ำสำหรับการรับเข้าทำงาน

อนุสัญญาฯ ไม่ได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นว่าความเป็นเด็กเริ่มที่จุดใด ไม่มีการระบุว่าความเป็นเด็กเริ่มเมื่อคลอด เมื่อปฏิสนธิ หรือระหว่างช่วงปฏิสนธิจนถึงการคลอด เจตนาของผู้ร่าง คือ ต้องการหลีกเลี่ยงการแสดงจุดยืนเรื่องการทำแท้ง และเปิดโอกาสให้กฎหมายในประเทศกำหนดช่วงเวลาที่ยัยเด็กหรือชีวิตเริ่มต้น

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>มีการกำหนดอายุขั้นต่ำเพื่อการคุ้มครองในกฎหมาย ตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้หรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • อายุเริ่มต้นที่ต้องศึกษาและระยะเวลาในการศึกษาภาคบังคับ • เข้าสู่การทำงาน รวมถึงงานต่อไปนี้ <ul style="list-style-type: none"> ✓ งานที่เป็นอันตราย ✓ การทำงานไม่เต็มเวลา ✓ การทำงานเต็มเวลา • การแสดงความยินยอมที่มีผลทางกฎหมายหากมีกิจกรรมทางเพศ • การสมรส? • การเข้าถึงสื่อบางประเภทที่มีเนื้อหารุนแรง / สื่อลามกอนาจาร • อายุขั้นต่ำที่ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหาร • ความรับผิดชอบทางอาญา • เมื่อเด็กถูกลิดรอนเสรีภาพในสถานการณ์ใด ๆ ก็ตาม รวมทั้งในระบบยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน การอพยพลี้ภัย? • การแสดงความจำนงเข้ารับบริการสุขภาพและศัลยกรรม? • การให้การต่อศาล <ul style="list-style-type: none"> ✓ ในคดีแพ่ง? ✓ ในคดีอาญา? <p><u>ความเห็น</u> อายุที่กำหนดไว้ในกรณีข้างต้นสอดคล้องกันหรือไม่?</p>		
2.	<p>ในกรณีที่บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีกระทำความผิด ห้ามมิให้:</p> <ul style="list-style-type: none"> • รับโทษประหารชีวิตหรือไม่ • รับโทษจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีโอกาสร้องขอปล่อยตัวหรือไม่ 		
3.	<p>กฎหมายห้ามมิให้เกณฑ์ของบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ในกองกำลังติดอาวุธหรือไม่</p>		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
4.	<p>กฎหมายตระหนักถึงความแตกต่างของเด็กในกรณีที่มีข้อห้าม (prohibited grounds) ที่เกี่ยวกับกรณีเหล่านี้</p> <ul style="list-style-type: none"> • การบรรลุนิติภาวะ • การได้มาซึ่งสิทธิเฉพาะเมื่อถึงวัยที่กฎหมายกำหนด • การกำหนดอายุขั้นต่ำที่เด็กต้องได้รับการคุ้มครอง 		

การไม่เลือกปฏิบัติ

ข้อ 2 ข้อแนะนำทั่วไป ที่ 7

ข้อ 30

- คณะกรรมการฯ กังวลเกี่ยวกับความแตกต่างในระดับภูมิภาคโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้เกี่ยวกับการเข้าถึงสุขภาพทางสังคมและการบริการการศึกษาสำหรับเด็ก
- คณะกรรมการฯ แสดงความห่วงใยว่า ความพยายามของรัฐยังไม่เพียงพอที่จะกำจัดการเลือกปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเด็ก โดยเฉพาะเด็กหญิง เด็กพิการ เด็กชนเผ่าพื้นเมือง เด็กที่นับถือศาสนากลุ่มน้อย เด็กชนกลุ่มน้อย เด็กลี้ภัย และเด็กแสวงหาที่ลี้ภัย เด็กผู้อพยพ เด็กข้างถนน เด็กที่อาศัยในชนบท และเด็กยากจน

คณะกรรมการฯ ขอให้ใช้มาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อ

(ก) ประกันว่าเด็กทุกคนภายในเขตอำนาจของรัฐภาคีได้รับประโยชน์ได้รับสิทธิตามอนุสัญญาโดยการไม่เลือกปฏิบัติตามกฎหมายที่มีอยู่

(ข) จัดลำดับความสำคัญและจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอในการบริการสังคมและเร่งจัดโอกาสในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ การศึกษา และอื่น ๆ สำหรับเด็กกลุ่มเสี่ยงอย่าง เท่าเทียม

(ค) ผนวกรวมเกี่ยวกับการป้องกันและต่อต้านการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบ

(รวบรวม เก็บข้อมูลที่มีการจำแนกที่เหมาะสมสำหรับการใช้ในการตรวจสอบการเลือกปฏิบัติ และเตรียมการสำหรับการแก้ไขปัญหา)

คณะกรรมการสิทธิเด็ก, ข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิเด็ก: ประเทศไทย, 2555, ย่อหน้า 33-35

หลักการที่สำคัญ

ในข้อแนะนำทั่วไปที่ 7 คณะกรรมการฯ เน้นว่า ข้อบทที่ 2 หมายความว่า ต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม คณะกรรมการอธิบายว่า การเลือกปฏิบัติอาจปรากฏในรูปแบบ การลดสารอาหาร การดูแล การเอาใจใส่ และการให้โอกาสแก่เด็กอย่างไม่เพียงพอ การจำกัดการเล่น การเรียนรู้และการศึกษา คณะกรรมการกล่าวต่อไปว่าการเลือกปฏิบัติอาจแสดงออกผ่านการปฏิบัติที่กระตือรือร้นและการตั้งความคาดหวังที่ไม่เหตุผล ซึ่งอาจเป็นการแสวงประโยชน์หรือไม่เหมาะสมต่อเด็ก รูปแบบการเลือกปฏิบัติต่าง ๆ อาทิ

- การเลือกปฏิบัติต่อเด็กหญิง: เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรง ที่มีผลต่อความอยู่รอดและการจำกัดศักยภาพของเด็กหญิงในการมีส่วนร่วมกับสังคม การเลือกปฏิบัติอาจปรากฏในรูปแบบของการเลือกทำแท้งเพราะทารกเป็นหญิง การละเลยและสังหารทารก การให้อาหารที่ไม่เพียงพอในวัยทารก การเลือกปฏิบัติเพราะเพศของเด็กหญิงยังเกิดขึ้นเมื่อมีความคาดหวังให้เด็กหญิงจะแบกรับความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากเกินไปและขาดโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในช่วงการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา
- การเลือกปฏิบัติต่อเด็กพิการ ลดโอกาสในการอยู่รอดและคุณภาพชีวิต เด็กที่มีความพิการมีสิทธิได้รับการดูแลโภชนาการ การเลี้ยงดู และให้กำลังใจเยี่ยงเด็กคนอื่น ๆ และยังคงต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติมเพื่อให้แน่ใจว่า เด็กพิการสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้และความตระหนักถึงสิทธิของตน การเลือกปฏิบัติจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กไม่สามารถที่จะเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ เช่นเดียวกับเด็กคนอื่น ๆ
- การเลือกปฏิบัติต่อเด็กผู้ติดเชื้อหรือได้รับผลกระทบจากเอชไอวี/เอดส์ ทำให้เด็กไม่ได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนส่วนใหญ่ตามที่เด็กต้องการ อาจพบการเลือกปฏิบัติพบในนโยบายสาธารณะในการจัดหา การเข้าถึงบริการ และการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ที่ละเมิดสิทธิเด็ก
- การเลือกปฏิบัติอันมีเหตุมาจากกำเนิดทางชาติพันธุ์ ชนชั้น/วรรณะ สภาพส่วนบุคคลและวิถีชีวิต หรือการเมืองและความเชื่อทางศาสนา (ที่มาจากตัวเด็กหรือผู้ปกครอง) เด็กถูกกีดกันจากการมีส่วนร่วมในสังคม การเลือกปฏิบัติส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถของผู้ปกครองที่จะตอบสนองความรับผิดชอบที่มีต่อบุตรหลานของตน จึงยอมจำกัดโอกาสที่เด็กสามารถเข้าถึงได้
- เด็กเล็กที่เผชิญการเลือกปฏิบัติซ้ำซ้อน (เช่น การเลือกปฏิบัติที่มีเหตุมาจากกำเนิดทางชาติพันธุ์ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพศสภาพ หรือความพิการ)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>รัฐธรรมนูญ/กฎหมาย ห้ามการเลือกปฏิบัติต่อเด็ก/พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ของเด็กด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ สีผิว เพศสภาพ ภาษา ศาสนา การเมืองหรือทัศนคติอื่น ๆ ชาติกำเนิด สถานะทางสังคม ชาติพันธุ์ ทรัพย์สิน ความพิการ กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ หรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • การห้ามนั้นเป็นการเลือกปฏิบัติทางตรงหรือทางอ้อม • รัฐธรรมนูญ/กฎหมายกำหนดมาตรการพิเศษเพื่อสร้างความเท่าเทียมโดยข้อเท็จจริงหรือไม่ 		
2.	<p>มีกฎหมาย/นโยบายที่คุ้มครองสิทธิเด็กหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมาย/นโยบายระบุว่ากลุ่มใดเป็นกลุ่มเปราะบางหรือ ด้อยโอกาสหรือไม่ • กฎหมาย / นโยบายจำเป็นต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูล แยกกลุ่ม เพื่ออำนวยความสะดวกการตรวจสอบการเลือกปฏิบัติที่อาจเกิดขึ้นในทุกพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแจกแจงเหตุผลและการเลือกปฏิบัติระหว่างเด็กในภูมิภาคต่าง ๆ และพื้นที่ชนบทและในเมืองหรือไม่ 		

หลักการคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก

ข้อ 3 ข้อแนะนำทั่วไป ที่ 14

ข้อ 4

- คณะกรรมการฯ กังวลว่าหลักการของประโยชน์สูงสุดของเด็ก ไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมและกระบวนการบริหาร คำพิพากษาและคำวินิจฉัยของ ฝ่ายบริการเกี่ยวกับการจัดให้เด็กอยู่ในสถานดูแลทางเลือกและการบริหารจัดการสถานดูแลทางเลือก

คณะกรรมการฯ แนะนำว่า

- คณะกรรมการฯ เสนอแนะให้ไทยดำเนินมาตรการ ที่เหมาะสมเพื่อประกันว่าหลักการของประโยชน์สูงสุดของเด็กจะถูกนำมาใช้ในบทบัญญัติทาง

กฎหมาย ตลอดจนในคำพิพากษาและคำวินิจฉัยของฝ่ายบริหาร/ปกครอง
นโยบาย โครงการ บริการ รวมถึงการดูแลทางเลือกที่มีผลกระทบต่อเด็ก.

- เหตุผลรองรับคำพิพากษาและคำวินิจฉัยของฝ่ายบริหาร/ปกครอง ต้องเป็นไป
ตามหลักการของประโยชน์สูงสุดของเด็ก

คณะกรรมการสิทธิเด็ก, ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็ก: ประเทศไทย,

2555, ย่อหน้า 35-36

หลักการที่สำคัญ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 3 กำหนดให้รัฐคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็น
สำคัญในการดำเนินการใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก โดยเฉพาะในกรณีต่อไปนี้

- การแยกเด็กจากบิดามารดา: หลักการทั่วไป คือเด็กไม่ควรจะแยกออกจากพ่อแม่หาก
เป็นไปได้ตามความประสงค์ของเด็ก ยกเว้นเมื่อถูกกำหนดโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย
ที่ใช้บังคับและตามวิธีการ เพื่อให้การแยกเด็กจากพ่อแม่เป็นไปเพื่อผล
ประโยชน์สูงสุดเป็นสำคัญ โดยอาจมีการทบทวนการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ
ดังกล่าวได้ นอกจากนี้รัฐควรเคารพสิทธิของเด็กที่จะรักษาความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและ
การติดต่อโดยตรงกับทั้งพ่อและแม่ เว้นเสียแต่การกระทำดังกล่าวขัดกับผลประโยชน์
สูงสุดของเด็ก (ข้อ 9 (1))
- ความรับผิดชอบของบิดามารดา: ทั้งบิดาและมารดาพึงความรับผิดชอบหลักในการเลี้ยง
ดูบุตรและควรคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก(ข้อ 18 (1))
- เด็กที่ถูกพรากจากสภาพครอบครัว: เด็กที่ไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ไม่ว่าจะ
เป็นการชั่วคราวหรือถาวร มีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือเป็นพิเศษ
(ข้อ 20).
- การรับบุตรบุญธรรม: รัฐภาคีซึ่งยอมรับและ/หรือยอมให้มีระบบการรับเด็กเป็นบุตร
บุญธรรมจะประกันว่าประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญที่สุด (ข้อ 21).
- การลิดรอนเสรีภาพ: เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้น
แต่จะพิจารณาเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้น (ข้อ 37(ค)). ใน
กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดเสรีภาพของเด็กทุกข้อต้องคำนึงถึงผล
ประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญที่สุด
- การพิจารณาคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับเด็กในศาล: ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นข้อ
พิจารณาที่สำคัญที่สุดในการตัดสินใจใด ๆ โดยบิดามารดาหรือผู้ปกครองตาม
กฎหมายอยู่ร่วมด้วย เว้นเสียแต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าจะไม่เป็นประโยชน์สูงสุดกับเด็ก
(ข้อ 40(2) (ข)(3)).

ข้อ 3(3) กำหนดให้รัฐภาคีจะประกันว่า สถาบัน การบริการ และการอำนวยความสะดวกที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการดูแลหรือการคุ้มครองเด็กนั้น จะเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้โดยหน่วยงานที่มีอำนาจ มาตรฐานนี้ไม่ควรใช้เฉพาะกับสถาบัน บริการ หรือสถานที่ที่รัฐสนับสนุนเท่านั้น แต่ควรใช้กับทุกสถาบันและผู้มีบทบาททุกภาคส่วนที่มีความรับผิดชอบในการดูแลหรือคุ้มครองเด็ก การปฏิบัติตาม ข้อ 3(3) โดยสถาบัน/การบริการ ไม่ว่าจะดำเนินการโดยรัฐ เอกชน หรือโดยระบบอาสาสมัคร ต้องอาศัยการทบทวนกรอบกฎหมายที่ใช้ทั้งหมดอย่างละเอียด

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
หลักการคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก			
1.	มีกรอบกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก ที่กำหนดว่าต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญในการกระทำ ศาลยุติธรรม และหน่วยงานฝ่ายบริหาร นโยบาย หรือโครงการ โครงการ และบริการต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กหรือไม่		
2.	หลักการคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดต่อเด็กเป็นสิ่งที่พิจารณาเป็นเบื้องต้น ในการกระทำใด ๆ ก็ตาม ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ซึ่งหลักการนี้ ย่อมสะท้อนผ่านกฎหมายที่ใช้กำกับ : <ul style="list-style-type: none"> • สถาบันสวัสดิการสังคมภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับเด็ก • สถาบันสวัสดิการสังคมภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับเด็ก • การบริการกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก 		
3.	มีกฎหมายที่กำหนดว่ารัฐต้องให้การดูแลและคุ้มครองเด็กที่เหมาะสม เมื่อเด็กไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลหรือไม่ <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายกำหนดกลไกเพื่อตรวจสอบสถาบันทุกประเภทที่ให้การดูแลและคุ้มครองเด็ก หรือไม่ • มีกฎหมายให้ความคุ้มครองและการดูแลเมื่อเกิดภัยพิบัติระดับประเทศหรือไม่ 		
พันธกรณีที่จะต้องใช้มาตรการที่เหมาะสม			

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
4.	<p>รัฐใช้นโยบายของครุวมและครอบครัวในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิเด็กหรือไม่</p> <p>ยุทธศาสตร์/นโยบายแห่งชาติกำหนดให้ มีลักษณะดังนี้หรือไม่:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ยืนยันหลักพื้นฐานของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหรือไม่ • กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน • มีตัวชี้วัดและมาตรฐานที่เหมาะสม • มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและการใช้สิทธิของเด็กอย่างเป็นระบบ และมีการประเมินของข้อมูลดังกล่าว เพื่อระบุแนวโน้มในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับประเทศหรือไม่ • มีการมาตรการเพื่อให้แน่ใจว่ามีการเชื่อมความแตกต่างระหว่าง ภูมิภาคและกลุ่มเด็กต่าง ๆ เพื่อการเข้าถึงบริการทางสังคม การศึกษาและบริการสุขภาพหรือไม่ • มียุทธศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาสิทธิและความต้องการของเด็กพิการหรือไม่ • สร้างกลไกสำหรับการประเมินผลความคืบหน้าของแผนปฏิบัติการแห่งชาติเป็นระยะ ๆ หรือไม่ • ระบุสถาบันของรัฐที่มีความรับผิดชอบ: <ul style="list-style-type: none"> ✓ ในการส่งเสริมสิทธิเด็ก ✓ ในการตรวจสอบแผนการดำเนินการที่ร่างขึ้นภายใต้ยุทธศาสตร์แห่งชาติ • มีพื้นที่เชิงสถาบันเพื่อการมีส่วนร่วมของเด็กและภาคประชาสังคมในการพัฒนา การดำเนินงาน และการตรวจสอบแผนปฏิบัติการหรือไม่ • สร้างกลไกในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของเด็กในการปกครองระดับต่าง ๆ หรือไม่ • มีการระบุทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ที่แสดงในยุทธศาสตร์แห่งชาติ หรือไม่ <p>ความเห็น</p>		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<p>ทบทวนกฎหมาย:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ✓ แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (พ.ศ. 2555-2559) ✓ นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาเด็กแห่งชาติ (พ.ศ. 2550-2559) • แผนตามภาคส่วนเกี่ยวกับเด็ก ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 		
5.	<p>มีกลไกอิสระตั้งขึ้นเพื่อคุ้มครองเด็กหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • เด็กสามารถเข้าถึงกลไกสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อร้องทุกข์ได้หรือไม่ 		

สิทธิที่จะมีชีวิต การอยู่รอดและการพัฒนาของเด็ก

ข้อ 6

หลักการที่สำคัญ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 6 รับประกันให้เด็กทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะมีชีวิต สิทธิการอยู่รอดและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่เท่าที่จะทำได้ ข้อ 6 เป็นหลักการพื้นฐานที่เชื่อมโยงกับบทบัญญัติอื่น ๆ ทั้งหมดในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ดังที่กล่าวไว้ในข้อ 1 ผู้ร่างอนุสัญญาฯ จงใจไม่นิยามจุดเริ่มต้นของวัยเด็ก - นั่นคือไม่ว่าจะเป็นเมื่อปฏิสนธิ เมื่อคลอด หรือระหว่างช่วงเวลาดังกล่าว อนุสัญญาฯ เปิดช่องให้รัฐแต่ละรัฐสามารถกำหนดประเด็นที่ขัดแย้งระหว่างสิทธิและประโยชน์เรื่องการวางแผนครอบครัวและการทำแท้งได้เอง

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	กฎหมายห้ามมิให้ใช้โทษประหารชีวิตแก่บุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปีหรือไม่		
2.	กฎหมายห้ามมิให้ลงโทษจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัว สำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีหรือไม่		

การเคารพความคิดเห็นของเด็ก

ข้อ 12

- คณะกรรมการฯ กังวลว่า เด็กไม่ทุกคนที่มีโอกาสในการแสดงออกอย่างเสรีและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีผลต่อเด็กทั้งในบ้าน ชุมชน การบริหาร และกระบวนการยุติธรรม ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากทัศนคติตามจารีต

คณะกรรมการแนะนำว่า:

- คณะกรรมการฯ เสนอแนะให้รัฐพยายามให้มากขึ้นเพื่อให้เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีลงมาได้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน และให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใด ๆ ก็ตามที่จะมีผลต่อเด็ก ทั้งในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน
- ให้รัฐทบทวนแนวทางที่ความคิดเห็นของเด็กจะถูกนำไปพิจารณากำหนดเป็นนโยบาย การตัดสินใจของศาล และดำเนินงานโครงการ

คณะกรรมการสิทธิเด็ก, ข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิเด็ก: ประเทศไทย, 2555, ย่อหน้า 39-40

หลักการที่สำคัญ

- ข้อบทที่ 12(1) กำหนดให้รัฐประกันแก่เด็กว่า:
- เด็กที่สามารถมีความคิดเห็นเป็นของตนเองได้แล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นโดยเสรีในทุกๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็ก

- ความคิดเห็นดังกล่าวของเด็กจะได้รับการพิจารณาตามสมควรแก่อายุ และวุฒิภาวะของเด็กนั้น

ข้อ 12(2) กำหนดว่า เด็กจะได้รับโดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสที่จะมีสิทธิมีเสียงในกระบวนการพิจารณาทางตุลาการ และทางปกครองใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็ก

ข้อบทอื่น ๆ ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่อ้างอิงถึงหลักการ ‘เคารพความคิดเห็นของเด็ก’ อาทิ

- ข้อ 9(2): เด็กมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนให้ประจักษ์ในการดำเนินการใด ๆ ที่เป็นการแยกเด็กออกจากบิดาและ/หรือมารดา
- ข้อ 13: เด็กมีสิทธิและเสรีภาพที่จะแสวงหา ได้รับ หรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร และความคิดทุกลักษณะ
- ข้อ 17: เด็กมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
- ข้อ 19: เด็กมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยไม่มี การแทรกแซง และมีสิทธิแสวงหา ได้รับ หรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร และความคิดทุกลักษณะ ผ่านสื่ออื่นใดตามที่เด็กเลือก
- ข้อ 21(ก): กล่าวถึงการ ‘ให้ความยินยอมอย่างผู้เข้าใจ’ ในเรื่องกระบวนการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
- ข้อ 37: เด็กทุกคนที่ถูกไล่ออกจากโรงเรียนหรือถูกกักขังต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิที่จะคัดค้านความชอบด้วยกฎหมายของการไล่ออกจากโรงเรียนหรือการกักขังต่อศาล
- ข้อ 40: เด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญามีสิทธิที่จะมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ในการดำเนินคดี

ข้อบทที่ 12 กำหนดให้รัฐภาคีมีพันธกรณี ดังนี้⁴:

- ใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนสิทธิการแสดงความคิดเห็นของเด็ก
- ตรวจสอบให้แน่ใจว่าโรงเรียน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้บริการสำหรับเด็กสร้างวิธีการถาวรที่เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวกับหน้าที่ เนื้อหาหลักสูตร หรือกิจกรรมอื่น ๆ

4ข้อเสนอแนะจากการประชุมปฏิบัติการ “Tenth Anniversary of the Convention on the Rights of the Child Commemorative Meeting: Achievements and Challenges [การประชุมฉลองครบรอบ 10 ปีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก : ความสำเร็จและข้อท้าทาย]”, จัดโดยคณะกรรมการสิทธิเด็กและสำนักข่าวหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติวันที่ 30 กันยายน - 1 ตุลาคม 2542

- ให้เพิ่มการพิจารณาการสร้างพื้นที่ ช่องทาง โครงสร้างและ / หรือกลไกเพื่ออำนวยความสะดวกเพื่อให้เด็กแสดงมุมมองของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติด้วยการสนับสนุนที่เหมาะสมจากผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนการฝึกอบรม ซึ่งต้องมีการลงทุนเพื่อสร้างพื้นที่ให้มีโครงสร้างสถาบันของรับอย่างมีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมกับผู้ใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านโรงเรียน องค์กรชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนและสื่อ
- ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการสร้างโครงสร้างและองค์กรที่ดำเนินการโดยเด็กและเยาวชนและสำหรับเด็กและเยาวชน

เด็กที่ “สามารถมีความคิดเห็นเป็นของตนเองได้แล้ว” ข้อ 12(1)

ข้อบท ที่ 12 ไม่ได้กำหนดอายุขั้นต่ำของเด็กที่มีสิทธิแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ คู่มือการใช้งานในการรายงานสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2540⁵ ชี้แจงว่ารัฐมีภาระหน้าที่ที่ชัดเจนและเที่ยงตรงที่จะดำเนินการให้มั่นใจว่า เด็กมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อเด็ก อาจกล่าวได้ว่าไม่ควรมองเด็กเป็นมนุษย์ที่ไม่มีบทบาทและสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเด็ก เว้นแต่ปรากฏชัดเจนว่าเด็กก็ไม่มีความสามารถในการแสดงความคิดเห็น ดังนั้นจึงจึงมีข้อแนะนำว่า รัฐภาคีควรใส่ในกลไกที่จะต้องคำนึงถึงมุมมองของเด็ก แม้ในกรณีที่เด็กอาจจะไม่สามารถที่จะสื่อสารความเห็นของตน หรือแม้เด็กยังไม่บรรลุนิติภาวะเต็มที่ หรือยังไม่ได้มีอายุมากขึ้นตามที่กำหนด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุและวุฒิภาวะของเด็ก

การให้นำหน้ามุมมองของเด็กให้สอดคล้องกับอายุและวุฒิภาวะ

พันธกรณีที่จะต้องรับฟังมุมมองของเด็กอย่างจริงจังจะเป็นไปตามแนวคิดของขีดความสามารถในการพัฒนาของเด็ก ที่ปรากฏครั้งแรกในข้อบท ที่ 5 การตัดสินใจเลือกวิธีการให้นำหน้าเด็กต่อมุมมองของเด็กในเรื่องบางเรื่องต้องพิจารณาเกณฑ์สองประการคือ อายุและวุฒิภาวะ

เด็กจะได้รับโดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสที่จะมีสิทธิมีเสียงในกระบวนการพิจารณาทางตุลาการ และทางปกครองใดๆที่มีผลกระทบต่อเด็ก ข้อ 12(2)

ข้อบทนี้ครอบคลุมการพิจารณาของศาลต่าง ๆ รวมทั้งการดำเนินการทางแพ่ง เช่น การหย่าร้าง สิทธิการดูแลบุตร การดูแล และการดำเนินการรับเลี้ยงบุตรบุญธรรม การเปลี่ยนชื่อ คำสั่งกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับสัญชาติ การจ้างงาน, การบริหารความยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน คำสั่งเกี่ยวกับการศึกษา ฯลฯ ข้อบทกำหนดให้รัฐมีพันธกรณีเพื่อปรับให้ศาลและองค์กรที่ทำหน้าที่ออกคำสั่งอย่างเป็นทางการอื่น ๆ ช่วยให้เด็กมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยการออกแบบ

⁵คู่มือการรายงานสิทธิมนุษยชน (Manual on Human Rights Reporting), 1997, United Nations, หน้า 426-427.

ลักษณะกายภาพของศาลให้เป็นกันเอง การบันทึกหลักฐานวิดีโอ ห้องรอสำหรับพยานเด็กแยก เป็นพิเศษ และวิธีการเตรียมพยานเด็กเป็นการเฉพาะ ฯลฯ

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>มีกรอบกฎหมายและนโยบายของประเทศ / ยุทธศาสตร์ด้านสิทธิของเด็กที่ยืนยันหลักการพื้นฐานในการเคารพความคิดเห็นของหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายและนโยบายกำหนดว่าควรพิจารณาความคิดเห็นของเด็ก ในขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย การพิจารณาคดี การตัดสินใจและการดำเนินงานโครงการหรือไม่ 		

สิทธิและเสรีภาพของพลเมือง

การจดทะเบียน สิทธิที่จะมีชื่อนับตั้งแต่เกิด สิทธิที่จะได้รับสัญชาติ และสิทธิในการการรักษาเอกลักษณ์ของเด็ก

ข้อ 7 ข้อ 8

การจดทะเบียนการเกิด

คณะกรรมการฯ แนะนำให้ใช้มาตรการเพื่อประกันว่าเด็กที่เกิดในประเทศที่ยังไม่ได้จดทะเบียนการเกิดเนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจของพ่อแม่ เชื้อชาติ และสถานภาพการเข้าเมืองของบิดามารดา จะได้รับการจดทะเบียนการเกิด และให้มีการรณรงค์สาธารณะให้เกิดการตระหนักรู้เรื่องการจดทะเบียนการเกิด รวมถึงการยกเลิกค่าปรับกรณีจดทะเบียนการเกิดล่าช้า และประกันว่าเด็กที่เกิดใหม่จะได้รับการจดทะเบียนการเกิดทันเวลา

ชื่อ สัญชาติ และการรักษาเอกลักษณ์

คณะกรรมการฯ ขอให้ทบทวนและออกกฎหมายเพื่อประกันว่าเด็กกลุ่มเสี่ยงที่อาจตกอยู่ในสถานะไร้รัฐที่ไต่กล่าวมาแล้ว จะเข้าถึงกระบวนการพิสูจน์สัญชาติไทย และเสนอแนะให้มีการพิจารณาให้สัตยาบันอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับสถานะคนไร้สัญชาติ พ.ศ. 2497 และพิธีสารเลือกรับ พ.ศ. 2510 และอนุสัญญาว่าด้วยการลดการไร้สัญชาติ พ.ศ. 2504

คณะกรรมการสิทธิเด็ก, ข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิเด็ก: ประเทศไทย, 2555, ย่อหน้า 41-44

หลักการที่สำคัญ

มาตรา 7 และ 8 ว่าด้วยเรื่องการจดทะเบียนการเกิดและสิทธิที่เด็กจะมีชื่อ สัญชาติ และการรักษาเอกลักษณ์

การจดทะเบียนการเกิด

มาตรา 7 (1) เน้นความสำคัญของจดทะเบียนการเกิดทั่วหน้า การจดทะเบียนการเกิดเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นการรับรู้การดำรงอยู่ของเด็กโดยรัฐ และเป็นการรับรู้ของสถานะของเด็กภายใต้กฎหมาย การจดทะเบียนการเกิดเป็นวิธีที่ทำให้เด็กได้เข้าถึงสิทธิอื่น ๆ เช่น การป้องกันเด็กถูกทอดทิ้ง ป้องกันการการลักพาตัว และทำให้เด็กเข้าถึงการเข้าถึงบริการและการดูแลสุขภาพ และได้รับการยอมรับในฐานะเด็กและเยาวชนในการบริหารความยุติธรรม ฯลฯ

การจดทะเบียนการเกิดยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการวางแผนแห่งชาติสำหรับเด็กผ่านการจัดทำฐานข้อมูลประชากร ที่ทำให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพได้

สัญชาติ

รัฐภาคีมีภาระผูกพันที่จะใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้มั่นใจว่าเด็กที่เกิดมาทุกคนมีสัญชาติ สัญชาติสามารถสืบทอดทางสายเลือดจากพ่อแม่ (jus sanguinis) หรือได้สัญชาติโดยหลักดินแดนที่เด็กเกิด (jus soli)

สิทธิที่จะรู้จักบิดามารดาของตน ข้อ 7(1)

สิทธิที่จะรู้จักบิดามารดาของตนอาจเกิดขึ้นในกรณีต่อไปนี้ :

- เมื่อไม่สามารถระบุบิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งได้ เช่น ในกรณีเด็กที่ถูกทอดทิ้ง หรือเมื่อมารดาไม่ทราบว่ามีผู้ใดเป็นบิดา ในกรณีเช่นนี้รัฐไม่สามารถใช้มาตรการใด ๆ ได้
- เมื่อมารดาปฏิเสธที่จะระบุตัวตนของบิดา ในกรณีเช่นนี้รัฐไม่สามารถบังคับให้มารดาที่จะเปิดเผยตัวตนของบิดาได้
- เมื่อมีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เด็กอยู่ภายใต้การอุปการะเลี้ยงดู หรือเกิดมาเนื่องจากการการตั้งครรภ์แทนกัน ในกรณีดังกล่าวกฎหมายว่าด้วยการรับบุตรบุญธรรม การอุปการะเลี้ยงดู การตั้งครรภ์แทนกัน จะต้องระบุขอบเขตที่สามารถเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพ่อแม่ทางชีววิทยาให้เด็กทราบ กฎหมายดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของอนุสัญญาฯ

การรักษาเอกลักษณ์ (ข้อ 8)

คำว่า “รักษา” หมายถึง การไม่แทรกแซงเอกลักษณ์และการบันทึกหลักฐานด้านความสัมพันธ์ทางครอบครัว การจดทะเบียนการเกิด และการบันทึกข้อมูลในช่วงวัยทารกตอนต้น รัฐควรใช้มาตรการในการบังคับใช้การบันทึกรายละเอียดและการเก็บรักษาทะเบียนของเด็ก โดยเฉพาะเมื่อเด็กเป็นผู้ลี้ภัย เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก เด็กเป็นบุตรบุญธรรม หรือเด็กอยู่ในการดูแลของรัฐ

ให้ความช่วยเหลือโดยมีแนวคิดที่จะให้เด็กได้ทราบเอกลักษณ์ของตนโดยเร็ว

การช่วยเหลือที่เหมาะสม ได้แก่:

- ให้ข้อมูลโปรไฟล์ทางพันธุกรรมที่มีอยู่เพื่อระบุตัวบิดามารดา
- ติดตามญาติหรือสมาชิกในชุมชนของเด็กผู้ลี้ภัยที่ไม่มีผู้ปกครองมาด้วยอย่างแข็งขัน
- การใช้สื่อในการโฆษณาเด็กหายตัวไปและใช้สื่อเพื่อให้ติดตามครอบครัวให้กลับมาอยู่ร่วมกัน
- ให้สัตยาบันอนุสัญญากรุงเฮก หรือ อนุสัญญาทางแพ่งว่าด้วยการลักเด็กข้ามชาติ

- ให้สัตยาบันอนุสัญญากรุงเฮก ว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือเรื่องการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ
- ดำเนินการให้มั่นใจว่าการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกี่ยวกับตัวตนของเด็ก เช่น ชื่อสัญชาติ สิทธิผู้ปกครองในการดูแลเด็ก และอื่น ๆ ได้รับการบันทึกไว้อย่างเป็นทางการ
- ให้เด็กสามารถเข้าถึงแฟ้มข้อมูลวิชาชีพที่เก็บข้อมูลของตนได้
- แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายสัญชาติเพื่อให้เป็นไปตามหลัก "ผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก" โดยพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเนรเทศหรือการรวมเป็นครอบครัวและเร่งรัดขั้นตอนการพิจารณาสัญชาติและการขอลี้ภัย

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>ภายใต้กฎหมายเด็กทุกคนที่เกิดในเขตอำนาจของรัฐมีสิทธิที่จะได้รับการจดทะเบียนการเกิดและมีชื่อหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • การจดทะเบียนการเกิดมีค่าใช้จ่ายหรือไม่ • ภายใต้กฎหมายมีการปรับกรณีจดทะเบียนการเกิดล่าช้าหรือไม่ (คณะกรรมการฯ เสนอแนะให้ยกเลิกค่าปรับกรณีจดทะเบียนการเกิดล่าช้า) • กฎหมายกำหนดมาตรการพิเศษเพื่อให้แน่ใจว่าเด็กที่เกิดจากพ่อแม่ที่ด้อยโอกาสในสังคมได้รับการจดทะเบียนการเกิดตามกฎหมายกำหนดหรือไม่ <p><u>ความเห็น</u></p> <p>พ่อแม่และผู้ปกครองต้องเผชิญกับอุปสรรคในการจดทะเบียนการเกิดให้เด็กในเขตอำนาจของรัฐหรือ โดยเฉพาะในกรณีต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ เด็กชนกลุ่มน้อย? ✓ บุตรหลานแรงงานข้ามชาติ ✓ เด็กไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ 		
2.	เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับสัญชาติภายใต้กฎหมายหรือไม่		
3.	<p>รัฐได้ให้สัตยาบัน</p> <ul style="list-style-type: none"> • อนุสัญญาว่าด้วยสถานะของคนไร้รัฐ ค.ศ. 1954 หรือไม่ • อนุสัญญาว่าด้วยการลดการไร้รัฐ ค.ศ. 1961 หรือไม่ 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
4.	<p>กฎหมายว่าด้วยการรับบุตรบุญธรรม การรับเลี้ยงดูเด็ก การตั้งครรภ์แทน ฯลฯ กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลบิดามารดาทางชีววิทยาหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายระบุให้ทุกสถาบันที่อำนวยความสะดวกด้านการรับบุตรบุญธรรม การอุปการะเด็ก หรือการตั้งครรภ์แทนกัน และสถาบันที่ให้การดูแลเด็ก ดำเนินการ <ul style="list-style-type: none"> ✓ เก็บรักษาประวัติของเด็ก ✓ ระบุขอบเขตที่สามารถเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพ่อแม่ทางชีววิทยาให้เด็กทราบ โดยต้องคำนึงถึงหลักการผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก สิทธิในศักดิ์ศรีและความเป็นส่วนตัวของเด็กเป็นสำคัญ 		

สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา เสรีภาพในการสมาคม และเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ
ข้อ 13 ข้อ 14 และ ข้อ 15
หลักการที่สำคัญ

สิทธิและเสรีภาพที่รับรองในข้อ 13-15 ได้รับการรับรองในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ผู้อ่านสามารถทบทวนรายการที่ต้องตรวจสอบสิทธิเหล่านี้รายการที่ต้องตรวจสอบกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

สิทธิความเป็นส่วนตัว
ข้อ 16

คณะกรรมการแนะนำว่า:

- คณะกรรมการฯ เสนอแนะให้ใช้มาตรการเพื่อประกันว่าเด็กจะได้รับความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวตลอดเวลา โดยเฉพาะกรณีที่ได้ถูกถูกละเมิดและแสวงประโยชน์ และเด็กที่อยู่ภายใต้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก
- รัฐควรออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองเด็กจากการถูกรายงานในสื่อทุกรูปแบบ จัดตั้งกลไกการตรวจสอบการทำงานของสื่อ
- รัฐควรดำเนินการเสริมสร้างสื่อสารมวลชนสิทธิเด็กมืออาชีพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กในการตัดสินใจและการผลิตรายการสำหรับเด็ก

คณะกรรมการสิทธิเด็ก, ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็ก: ประเทศไทย, 2555, ย่อหน้า 45-46

หลักการที่สำคัญ

ข้อบทที่ 16 ควรพิจารณาควบคู่กับ ปฏิญญาสากลสิทธิมนุษยชน ข้อ 12 และ กติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง ข้อ 17 ขอให้ผู้อ่านพิจารณารายการที่ต้อง ตรวจสอบ ICCPR ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะรายการที่ต้องตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับสิทธิความเป็น ส่วนตัวของเด็กโดยเฉพาะ

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	มีกฎหมายที่ให้การคุ้มครองตัวตนของเด็กในการรายงานข่าวของ สื่อมวลชน โดยเฉพาะในกรณีการล่วงละเมิดเด็ก การแสวงประโยชน์ และเด็กภายใต้ระบบยุติธรรมสำหรับเด็กหรือไม่ <ul style="list-style-type: none"> • มีแนวทางที่เหมาะสมในการรายงานการล่วงละเมิดของเด็ก ควบคู่ไปกับการปกป้องศักดิ์ศรีของเด็กด้วยหรือไม่ 		

สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม

ข้อ 17

หลักการที่สำคัญ

ข้อบทที่ 17 เน้นบทบาทของสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กเป็นพิเศษ นอกจากนี้ยังมีพันธกรณีที่รัฐภาคีต้องปฏิบัติเป็นการทั่วไป เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กเข้าถึงข้อมูลและวัสดุที่มาจาก แหล่งต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย นอกจากนี้ข้อบทนี้กำหนดพันธกรณีให้รัฐพัฒนาแนวทางที่

เหมาะสมในการปกป้องเด็กจากข้อมูลและวัสดุที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของเด็ก และการสัมผัสสารที่เป็นอันตรายจากสื่อมวลชน โดยตระหนักว่า:

- เด็กมีสิทธิในเสรีภาพในการแสดงออก ซึ่งอยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่ระบุไว้ในข้อบทที่ 13 (2)
- บิดามารดาเป็นผู้รับผิดชอบเบื้องต้นในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นพื้นฐาน โดยรัฐจะให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่บิดามารดา (ข้อ 18).
- บิดามารดามีสิทธิที่จะแนะแนวและแนะนำเด็ก ในลักษณะที่สอดคล้องกับความสามารถที่พัฒนาตามวัยของเด็ก (ข้อ 5).

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>กฎหมายกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการปกป้องเด็กจากข้อมูลและวัสดุที่เป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของเด็กหรือไม่</p> <p>แนวทางคำนึงถึงสมดุลระหว่าง:</p> <ul style="list-style-type: none"> • เสรีภาพที่จะแสวงหา ได้รับ หรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ข้อ 13 (1) และ ความรับผิดชอบของบิดามารดาาร่วมกันในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก ในข้อ 18 หรือไม่ 		
2.	<p>มีกฎหมายกำหนดพันธกรณีของรัฐที่จะใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กพิการสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านสื่อได้ทัดเทียมผู้อื่นหรือไม่</p>		

สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากความรุนแรงทุกรูปแบบ

ข้อ 19 ข้อแนะนำทั่วไป ข้อ 8 และ 13

ข้อ 34 ข้อ 39

คณะกรรมการฯ แนะนำว่ารัฐภาคีพึง:

- ออกกฎหมายห้ามการลงโทษเด็กในบ้านและสถานเลี้ยงดูทางเลือก โดยรวมถึงการอบรมสั่งสอนเพื่อให้เกิดวินัย
- จัดลำดับความสำคัญของการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในทุกรูปแบบเป็นเรื่องเร่งด่วน และให้ดำเนินงานตามคำแนะนำจากการศึกษาว่าด้วยการใช้ความรุนแรงกับเด็กของสหประชาชาติ (A/61/299)
- เสริมสร้างกลไกการตรวจสอบ ป้องกัน และป้องกันการคุ้มครองเด็กทุกคนที่ตกเป็นเหยื่อการแสวงประโยชน์ทางเพศและการล่วงละเมิด ทั้งในครอบครัวและจากภายนอกอย่างเต็มที่
- ใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อลดระยะเวลาในการสอบสวนและดำเนินการในคดีอาญาเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศของเด็ก และให้การป้องกันที่เหมาะสมกับเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากผู้กระทำผิด

คณะกรรมการสิทธิเด็ก, ข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิเด็ก: ประเทศไทย, 2555, ย่อหน้า 47-48 และ 76-77

หลักการที่สำคัญ

คณะกรรมการเน้นประเด็นเหล่านี้ในการดำเนินการด้านความรุนแรงต่อเด็ก⁶:

- a. ความรุนแรงต่อเด็กไม่มีความชอบธรรมด้วยประการทั้งปวง ความรุนแรงทั้งปวงต่อเด็กเป็นสิ่งที่ป้องกันมิให้เกิดได้
- b. การดูแลและคุ้มครองเด็กตามหลักสิทธิเด็กเป็นศูนย์กลางต้องมีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ไปสู่การเคารพและส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิในการดำรงชีวิตในความมั่นคงแห่งร่างกายและจิตใจของเด็ก ในฐานะที่เด็กเป็นปัจเจกผู้ทรงสิทธิ มิใช่มองว่าโดยพื้นฐานแล้วเด็กอยู่ในสถานะ “เหยื่อ” .
- c. แนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กำหนดให้เด็กทุกคนได้รับการยอมรับเคารพและการคุ้มครองในฐานะผู้ทรงสิทธิ และมีความเป็นมนุษย์ที่เป็นเอกลักษณ์ มีคุณค่า มีบุคลิกภาพเป็นเอกลักษณ์ มีความต้องการ ความสนใจ และความเป็นส่วนตัวเฉพาะตัว
- d. ควรใช้หลักนิติรัฐกับเด็กเช่นเดียวกับที่ใช้กับผู้ใหญ่

⁶General Comment No. 13, Committee on the Rights of the Child, ย่อหน้า. 3

- e. เด็กมีสิทธิแสดงความคิดเห็นโดยเสรี ต้องดำเนินการโดยเคารพความคิดเห็นและให้น้ำหนักต่อความคิดเห็นของเด็กอย่างเป็นระบบในกระบวนการตัดสินใจทั้งปวง โครงการและยุทธศาสตร์การดูแลและคุ้มครองเด็กต้องเน้นการเสริมพลังและการมีส่วนร่วมของเด็กเป็นศูนย์กลาง
- f. ต้องเคารพสิทธิที่เด็กจะได้รับผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก หรือส่งผลกระทบต่อเด็ก โดยเฉพาะเมื่อเด็กเป็นเหยื่อความรุนแรง และในมาตรการป้องกันความรุนแรง
- g. การป้องกันความรุนแรงผ่านการสาธารณสุข การศึกษา บริการสังคม หรือวิธีการอื่น ๆ มีความสำคัญอย่างยิ่ง
- h. ครอบครัว รวมทั้ง ครอบครัวขยาย มีสถานะหลักในการดูแล คุ้มครอง และการ ป้องกันความรุนแรง อย่างไรก็ตามได้มีการบันทึกไว้ว่า ความรุนแรงส่วนใหญ่เกิดขึ้นในบริบทครอบครัว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการแทรกแซงและการสนับสนุน เมื่อเด็กกลายเป็นเหยื่อของความยากลำบากและความทุกข์ยากอันเกิดจากครอบครัว หรืออันตรายที่ครอบครัวสร้างขึ้น

คณะกรรมการฯ ตั้งข้อสังเกตว่า ข้อบทที่ 19 ต้องใช้ควบคู่กับข้อบทที่ 5, 9, 18 และ 27 เพื่ออธิบายต่อไปว่าหน้าที่ของรัฐในข้อ 19 รวมถึง:

- พันธกรณีในการดำเนินการตรวจสอบตามหน้าที่
- พันธกรณีในการป้องกันความรุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชน
- พันธกรณีในการปกป้องเหยื่อความรุนแรงและเหยื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน
- พันธกรณีในการเยียวยาความเสียหาย

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>มีกฎหมาย/ ยุทธศาสตร์ระดับชาติ/ นโยบาย/ แผนปฏิบัติการ เพื่อแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อเด็ก</p> <p>ยุทธศาสตร์เหล่านั้นมี:</p> <ul style="list-style-type: none"> • เป้าหมายที่ต้องบรรลุตามระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ • มีการระบุหน่วยงานหลักในการประสานงานกับภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ • มีกลไกติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ • ตระหนักถึงความเสี่ยงที่มีความแตกต่างกัยตามเพศของเด็กหญิงและเด็กชาย • มียุทธศาสตร์เพื่อการ: 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ แก้ไขปัญหาหกรากเหล่าที่ให้เกิดความรุนแรงต่อเด็กหรือไม่ ✓ ทำให้สาธารณชนตระหนักถึงอันตรายของความรุนแรงที่มีต่อเด็กหรือไม่ ✓ มีการฝึกทักษะสำหรับนักวิชาชีพและผู้ปฏิบัติงานนอกระดับวิชาชีพระหว่างทำงาน เพื่อป้องกัน ตรวจจับ และรับมือกับความรุนแรงต่อเด็ก หรือไม่ • สร้างระบบการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงกับเด็ก ✓ มีระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลความช่วยเหลือระบุกลุ่มเสี่ยงหรือไม่ ✓ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานโครงการในทุกกระดับสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายหรือไม่ ✓ มีระบบช่วยในการติดตามความคืบหน้าสู่เป้าหมายของการป้องกันความรุนแรงต่อเด็กหรือไม่ 		
2.	<p>มีกฎหมายที่ห้ามมิให้:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ลงโทษด้วยการตีเด็ก; <ul style="list-style-type: none"> ✓ ในโรงเรียนรัฐและเอกชนหรือไม่ ✓ ในสถาบันของรัฐและเอกชนที่ให้การดูแลทางเลือกหรือไม่ • ระบุว่า การทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายทารุณและเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน หรือไม่ 		
3.	<p>กฎหมายอาญาระบุว่าการกระทำเหล่านี้เป็นความผิดหรือไม่:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ การล่อลวงหรือบังคับให้เด็กมีเพศสัมพันธ์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ✓ การแสวงประโยชน์ทางเพศจากเด็กและมีเพศสัมพันธ์กับเด็กโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ✓ การแสวงประโยชน์จากเด็กในสื่อลามกและเพศสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ โดยมิชอบ 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	กฎหมายอาญาระบุหรือไม่ว่าเด็กที่เป็นเหยื่อการบังคับ การ ล่อลวง หรือการแสวงประโยชน์จะไม่ต้องคดีอาญาไปด้วย		
4.	<p>กฎหมายกำหนดกลไกความปลอดภัยที่เด็กและผู้แทนสามารถเข้าถึง ได้ เพื่อการรายงานเหตุการณ์ความรุนแรงต่อเด็กทุกรูปแบบหรือไม่</p> <p>กฎหมายมีกลไกสำหรับ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ตรวจสอบกรณีการใช้ความรุนแรงต่อเด็กอย่าง <ul style="list-style-type: none"> • รวดเร็วหรือไม่ • กระบวนการพิจารณาคดีที่มีความเหมาะสมกับเด็ก • ในการตัดสินใจการใช้ความรุนแรงกับเด็ก 		
5.	<p>รัฐภาคีให้สัตยาบัน:</p> <ul style="list-style-type: none"> • พิธีสารเลือกรับเรื่องความเกี่ยวพันของเด็กในความ <ul style="list-style-type: none"> • ขัดแย้งกันด้วยกำลังอาวุธ ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิ <ul style="list-style-type: none"> • เด็ก • พิธีสารเลือกรับเรื่องการขายเด็ก การค้าประเวณี <ul style="list-style-type: none"> • และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิ <ul style="list-style-type: none"> • เด็ก <p><u>ความเห็น</u></p> <p>ทบทวนกฎหมายต่อไปนี้ :</p> <ul style="list-style-type: none"> • พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 • พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 • พระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 • ประมวลกฎหมายอาญาในด้านการละเมิดทางเพศต่อเด็ก • แผนและนโยบายแห่งชาติเพื่อป้องกัน ปราบปราม และต่อสู้ ความรุนแรง และอาชญากรรมข้ามชาติต่อเด็กและสตรี 		

สภาพแวดล้อมในครอบครัวและการดูแลทางเลือก

บิดาและมารดามีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดู และความสามารถที่พัฒนาตามวัยของเด็ก

ข้อ 5 ข้อ 18 ข้อ 27

หลักการที่สำคัญ

ข้อบทที่ 5 ร่วมกับ ข้อ 18 และ ข้อ 27 เป็นกรอบกำกับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาของเด็กและรัฐ

ประเด็นสำคัญใน ข้อ 5 คือ:

- **นิยามคำว่า ‘ครอบครัว’:** ความหมายของครอบครัวสะท้อนให้เห็นความหลากหลายของเครือญาติและการเตรียมการภายในชุมชนที่เลี้ยงดูเด็ก นอกจากนี้ความสำคัญของครอบครัวยังปรากฏเป็นจุดเน้นในคำนำของอนุสัญญาสิทธิเด็ก ซึ่งคณะกรรมการฯ ชี้แจงว่าจิตวิญญาณที่แท้จริงของอนุสัญญาฯ ว่าไม่เกี่ยวกับการส่งเสริมสิทธิของเด็กเทียบกับสิทธิของพ่อแม่ แต่จะเน้นในการพิจารณามุมมองของเด็กในฐานะค่านิยมสำคัญในครอบครัว⁷
- **แนวคิดเรื่องความ ‘รับผิดชอบของบิดามารดา’:** กำหนดลักษณะการเลี้ยงดูที่เหมาะสมของผู้ปกครองและการใช้ดุลยพินิจว่าต้องมีขอบเขตจำกัด ข้อบทที่ 18 เน้นผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก และข้อ 19 ห้ามการลงโทษด้วยความรุนแรงทางกายภาพ
- **แนวคิดเรื่อง ‘ความสามารถที่พัฒนาตามวัยของเด็ก’:** ความสามารถที่พัฒนาตามวัยของเด็กเป็นหัวใจหลักของอนุสัญญาฯ ซึ่งรับรู้พัฒนาการของเด็ก ตลอดจนส่งเสริมและเคารพพัฒนาการการเติบโตจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ตลอดช่วงวัยเด็ก ข้อบทที่ 5 เชื่อมโยงกับข้อบทที่ 12 ว่าด้วยสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น โดยเสรีในทุก ๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็ก ทั้งนี้ความคิดเห็นดังกล่าวของเด็กจะได้รับการพิจารณาตามสมควรแก่อายุ และวุฒิภาวะของเด็กนั้น และข้อบทที่ 14 ว่ารัฐภาคีจะเคารพต่อสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดา

7คู่มือการรายงานสิทธิมนุษยชน (Manual on Human Rights Reporting), 1997, United Nations, หน้า 445

และผู้ปกครองตามกฎหมาย ในกรณีที่เหมาะสมในอันที่จะให้แนวทางแก่เด็กในการใช้สิทธิของตน ในลักษณะที่สอดคล้องกับความสามารถที่พัฒนาตามวัยของเด็ก

ประเด็นสำคัญใน ข้อ 18 คือ:

- ข้อ 18(1) ให้รัฐภาคีใช้ความพยายามที่สุด เพื่อประกันให้มีการยอมรับหลักการที่ว่า ทั้งบิดาและมารดามีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก
- ข้อ 18(2) กำหนดว่ารัฐภาคีมีพันธกรณีที่จะการพัฒนาสถาบันการอำนวยความสะดวกและการบริการต่างๆ สำหรับการดูแลเด็ก ซึ่งอาจเป็นสถาบันที่ริเริ่มโดยชุมชน เช่น ศูนย์แม่ ทารก และเด็กเล็ก สถานบริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มให้เด็กเล่นด้วยกัน หรือ สโมสรเยาวชน

ประเด็นสำคัญใน ข้อ 27 คือ:

- ข้อ 27 ตระหนักว่าพัฒนาการของเด็กเชื่อมโยงกับสภาพความเป็นอยู่ของเด็ก องค์ประกอบของพัฒนาการด้านต่าง ๆ คือ ด้านร่างกาย สมอ่ง จิตใจ ศิลธรรม และสังคม ข้อบทที่ 27 ระบุชัดว่า มาตรฐานการดำรงชีวิตไม่ใช่มีเพียงอาหาร ที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่มเท่านั้น
- ข้อ 27 เน้นว่า รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมที่จะให้ความช่วยเหลือบิดามารดา และผู้อื่นที่รับผิดชอบต่อเด็ก ให้มีปัจจัยช่วยเหลือด้านสภาพความเป็นอยู่ โดยเน้นหลักการที่ระบุไว้ใน ข้อ 18 ว่า บิดาและมารดาเป็นผู้รับผิดชอบเบื้องต้นในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมที่จะให้ความช่วยเหลือบิดามารดาให้มีบทบาทในการปกป้องและส่งเสริมสวัสดิภาพของบุตร
- ข้อ 27 (4) กำหนดว่า รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ที่จะได้รับชดใช้ค่าเลี้ยงดูเด็กคืนจากบิดามารดาหรือผู้อื่นที่มีความรับผิดชอบทางการเงินต่อเด็ก ตามกฎหมายว่าด้วยการเลี้ยงดูเด็ก ควรยึดหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นหลักสำคัญที่สุด และควรมีการรักษากระบวนการเรียกค่าชดใช้คืนที่ดี ด้วย

ผู้อ่านควรทบทวน รายการที่ต้องตรวจสอบตามกติการะหว่างประเทศข้อตกลงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน (ICESCR) ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมและเงื่อนไขการทำงานที่เป็นที่พึงพอใจ สิทธิที่จะได้รับบริการประกันสังคมที่เหมาะสม สิทธิในการคุ้มครองครอบครัว และสิทธิในมาตรฐานการยังชีพที่เพียงพอและรายการที่ต้องตรวจสอบอนุสัญญาการกำจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ (CEDAW) เพิ่มเติม ต่อไปนี้จะแสดงรายการที่ต้องตรวจสอบเฉพาะด้านสิทธิเด็ก

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>มีกฎหมายที่ตระหนักว่าบิดาและมารดามีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก หรือไม่</p> <p><u>ความเห็น</u> มีกฎหมายว่าด้วยการลาเลี้ยงดูบุตรของบิดาหรือมารดาและการลาคลอด สิทธิประโยชน์ทางภาษี ประกันสังคม มาตรการสวัสดิการสังคม และเงื่อนไขการจ้างงาน</p>		
2.	<p>มีกฎหมายที่เหมาะสมในการดูแลเด็กในกรณีที่พ่อแม่ผู้ปกครองแยกกันอยู่หรือไม่</p> <p><u>ความเห็น</u> กฎหมายดังกล่าวคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือไม่</p>		

การดูแลทางเลือก

ข้อ 20 ข้อ 9 ข้อ 25

คณะกรรมการฯ แนะนำรัฐภาคีให้ปฏิบัติดังนี้:

- a. ดำเนินการศึกษาที่ครอบคลุมในการประเมินสถานการณ์เด็กที่อยู่ในสถาบันต่างๆ ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ การวางแผนการดูแลและการบริการที่สถาบันต่างๆ จัดให้เด็ก
- b. วางมาตรฐานที่ชัดเจนสำหรับสถาบันสงเคราะห์เด็กและระบบครอบครัวอุปถัมภ์ ซึ่งรวมถึงการมีกฎ ระเบียบให้เด็กและบิดามารดามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจตามหลักข้อ 9 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฯ และส่งเสริมให้จัดทำยุทธศาสตร์ด้านการครอบครัวชั่วคราว
- c. ประกันให้มีการตรวจสอบติดตามสถาบันการดูแลทางเลือกและแผนการดูแลเด็กทางเลือกทั้งหมดอย่างเต็มที่ ซึ่งรวมถึงการตรวจสอบโดยกลไกการรับเรื่องร้องเรียนที่เป็นอิสระและองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ เพื่อเป็นการประกันการคุ้มครองสิทธิเด็ก และทำให้เด็กสามารถเข้าถึงกลไกเหล่านี้ได้อย่างสะดวก

- d. ดำเนินมาตรการตามจำเป็นทุกทางที่จะอนุญาตให้เด็กที่อยู่สถาบันสงเคราะห์ต่างๆได้กลับคืนสู่ครอบครัวในทุกวาระที่เป็นไปได้และใช้วิธีการจัดให้เด็กต้องอยู่ในสถาบันสงเคราะห์เป็นมาตรการสุดท้าย
- e. ดำเนินมาตรการเชิงรุกเพื่อสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและการรักษาครอบครัวเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กไปอยู่ในสถาบันเพิ่มขึ้น
- f. นำแนวทางปฏิบัติตามคู่มือการดูแลเด็กทางเลือกโดยการกำหนดกฎหมายและนโยบาย (มติที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ 64/142 วันที่ 18 ธันวาคม 2552)

คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก, สรุปข้อสังเกตต่อประเทศไทย 2555 ย่อหน้า 52

หลักการที่สำคัญ

ข้อ 20 และข้อ 9 วางหลักการสำคัญไว้ดังนี้

1. เด็กจะไม่ถูกแยกจากบิดามารดา เว้นแต่เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก
2. มาตรการในการแยกเด็กจากบิดามารดาต้องเป็นธรรมชาติ
3. เด็กมีสิทธิที่จะคงความสัมพันธ์และติดต่อกับบิดาและมารดา และ
4. รัฐมีหน้าที่แจ้งผู้ปกครองและเด็กให้ทราบที่สถานที่อยู่ของกันและกันในกรณีของรัฐต้องรับผิดชอบการแยกเด็กจากการบิดามารดา เช่น การส่งตัวออกนอกประเทศ หรือการจำคุก เป็นต้น

ข้อ 9 และข้อ 25 กำหนดว่า การตัดสินใจใด ๆ ที่จะเป็นการแยกเด็กจากบิดามารดานั้นจะต้อง:

- ดำเนินการโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่
- สามารถตรวจสอบได้โดยศาล
- เปิดโอกาสให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าร่วมและแสดงความคิดเห็น

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	มีกรอบกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่กำหนดให้มีการดูแลทางเลือกแก่เด็กในกรณีที่ต้องการหรือไม่ ถ้ามี กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับดังกล่าว <ul style="list-style-type: none"> ✓ ยึดหลักการประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือไม่ ✓ ยึดหลักการไม่เลือกปฏิบัติหรือไม่ ✓ พิจารณาประเด็นทางเพศด้วยหรือไม่ 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<p>✓ ยึดหลักการที่เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา และนำความเห็นของตนประกอบการพิจารณาในลักษณะที่สอดคล้องกับความสามารถที่พัฒนาตามวัยของเด็กหรือไม่</p>		
2.	<p>กรอบกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับมีการจัดแยกประเภทเด็กที่มีสิทธิจะได้รับการดูแลทางเลือกหรือไม่ โดยรวมถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> • เด็กที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูโดยบิดามารดา • เด็กที่มีความเสี่ยงจะไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา • เด็กที่ต้องการการดูแลพิเศษ เช่น <ul style="list-style-type: none"> ✓ เด็กที่กำลังบำบัดอาการติดยาเสพติดและสุรา ✓ เด็กที่ถูกทอดทิ้ง ✓ เด็กเร่ร่อน ✓ เด็กที่อยู่ลำพังไม่มีผู้ปกครองหรือถูกแยกจากผู้ปกครอง ✓ เด็กซึ่งเป็นบุตรของผู้ขอลี้ภัย 		
3.	<p>มีกฎหมายกำหนดกลไกที่จัดให้มีการดูแลทางเลือกแบบต่างๆ สำหรับเด็กหรือไม่</p> <p>กลไกดังกล่าวจัดให้มีการดูแลดังนี้หรือไม่;</p> <ul style="list-style-type: none"> • การดูแลกรณีฉุกเฉิน • การดูแลแบบชั่วคราว • การดูแลแบบถาวร 		
4.	<p>กรอบกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องได้กำหนดกระบวนการขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติก่อนนำเด็กเข้าสู่ระบบการดูแลทางเลือกหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • มีการกำหนดองค์กรฝ่ายตุลาการหรือฝ่ายบริหารที่เหมาะสมเป็นหน่วยงานที่จะตัดสินกระบวนการขั้นตอนเกี่ยวกับการส่งเด็กรับการดูแลทางเลือกหรือไม่ • ตามกระบวนการขั้นตอนกฎหมาย เด็กมีสิทธิดังนี้หรือไม่ <ul style="list-style-type: none"> ✓ สิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นและได้รับการฟังความ 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<p>เห็นนั้น ๆ</p> <p>✓ สิทธิที่ความคิดเห็นของเด็กที่แสดงออกตามวัยและวุฒิภาวะจะได้รับการนำไปประกอบการพิจารณาตัดสินใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> • กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้วางหลักการหรือไม่ ว่าการนำเด็กออกจากการดูแลของครอบครัวต้องเป็นวิธีการที่จะพิจารณาใช้เป็นทางเลือกสุดท้าย และหากต้องดำเนินการจะต้องเป็นการชั่วคราวและใช้ระยะเวลาสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ • มีการกำหนดให้มีการทบทวนคำตัดสินส่งเด็กให้รับการดูแลทางเลือกเป็นระยะๆ หรือไม่ 		
5.	กรอบกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องวางหลักการหรือไม่ ว่าการดูแลทางเลือกที่จัดให้เด็กต้องอยู่ใกล้เคียงกับถิ่นที่อยู่ปกติของเด็กให้มากที่สุดเพื่อให้เด็กสามารถติดต่อกับครอบครัวได้		
6.	<p>กฎหมายมีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำที่ผู้ให้บริการดูแลทางเลือกต้องปฏิบัติหรือไม่ มาตรฐานขั้นต่ำที่ผู้ให้บริการต้องจัดให้มี ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> • สถานที่พักที่เหมาะสม • การดูแลสุขภาพอนามัย • การดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย • เสื้อผ้าและเครื่องนอน • อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ • การเข้าถึงการรักษาพยาบาลรวมทั้งบริการให้คำปรึกษาและแนะแนว • การปฏิบัติพิธีตามศาสนกิจและความเชื่อ • การออกกำลังกาย กีฬา และอื่นๆ • การเข้าถึงการศึกษา รวมทั้งการศึกษอาบรมด้านวิชาชีพ • การจัดสรรสิ่งจำเป็นตามเพศของเด็ก • ความปลอดภัยและสวัสดิภาพ 		
7.	กฎหมายได้วางหลักการที่ผู้ให้บริการต้องเคารพสิทธิพื้นฐานของเด็กหรือไม่ กล่าวคือ		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<ul style="list-style-type: none"> • สิทธิในเสรีภาพทางศาสนาหรือความเชื่อ • สิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตามสมควร 		
8.	<p>กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ทำการประเมินความเป็นมืออาชีพและจริยธรรมวิชาชีพของผู้ให้บริการหรือไม่ • มีการให้การรับรอง (accreditation) ผู้ให้บริการหรือไม่ 		
9.	<p>กฎหมายได้กำหนดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพและเป็นกลางในการรับเรื่องร้องเรียนจากเด็กกรณีมีปัญหากับผู้ให้บริการดูแลทางเลือกหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายได้กำหนดกระบวนการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกลไกร้องเรียนดังกล่าวเพื่อให้เด็กที่อยู่ในการดูแลทางเลือกรับทราบด้วยหรือไม่ • กฎหมายกำหนดให้มีการจัดบริการให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่เด็กที่อยู่ในการดูแลทางเลือกด้วยหรือไม่ 		
10	<p>กฎหมายจัดให้มีกลไกติดตามและตรวจสอบผู้ให้บริการดูแลเด็กหรือไม่</p>		
11	<p>กฎหมายกำหนดหน้าที่ของผู้ให้บริการดูแลเด็กเก็บรักษาข้อมูลประวัติการให้บริการทางเลือกแก่เด็กไว้ให้ครบถ้วนและจนถึงปัจจุบัน และรวมข้อมูลดังนี้ด้วยหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • ข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับเด็ก • ข้อมูลประวัติของบุคลากรที่จ้าง • รวมทั้งบันทึกธุรกรรมทางการเงิน 		
12	<p>กฎหมายได้กำหนดหรือไม่ว่าผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องรักษาความลับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่อยู่ในการดูแล</p> <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายกำหนดเหตุที่ผู้ให้บริการสามารถให้ข้อมูลแก่เด็กบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่น หรือไม่ 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่

การเดินทางเข้าหรือออกนอกประเทศเพื่อการกลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัว

ข้อ 10

หลักการที่สำคัญ

ข้อบทที่ 10 เกี่ยวข้องกับสิทธิที่จะ “กลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัว” ของเด็กหรือเด็กซึ่งบิดามารดามีการเดินทางเข้าหรือออกนอกประเทศใดประเทศหนึ่ง ข้อ 10 กำหนดให้รัฐดำเนินการพิจารณา กลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัวในลักษณะที่เป็นคุณ มีมนุษยธรรม และรวดเร็ว และอนุญาตให้บิดามารดาและเด็กสามารถเยี่ยมเยียนกันได้แม้ว่าจะอยู่คนละประเทศ

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>มีกฎหมายใดที่เกี่ยวกับการดำเนินการให้เด็กและบิดามารดากลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัวหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กในการพิจารณาคำร้องขอกลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัวหรือไม่ • กฎหมายดังกล่าวกำหนดหรือไม่ว่าคำร้องนั้นจะได้รับการพิจารณาโดยหน่วยงานที่เหมาะสมโดยไม่ชักช้า 		

การโยกย้ายเด็กและการไม่ส่งเด็กกลับคืนจากต่างประเทศที่ไม่ชอบด้วย

กฎหมาย

ข้อ 11

หลักการที่สำคัญ

ข้อบทที่ 11 กำหนดพันธกรณีของรัฐบาลในการป้องกันไม่ให้เด็กถูกนำตัวไปจากเขตอำนาจโดยมิชอบหรือถูกกักตัวไว้นอกเขตอำนาจรัฐตน และมีหน้าที่ประกันว่าเด็กที่ถูกลักพาตัว จะได้รับการกลับคืนและส่งตัวกลับไปยังรัฐที่มีอำนาจ

หลักการแรกเริ่มของข้อบทนี้เกี่ยวกับการลักพาหรือกักขังเก็บตัวเด็กโดยบิดามารดาเอง ตามคู่มือการรายงานด้านสิทธิมนุษยชน 1997 ตั้งข้อสังเกตไว้ว่าเด็กอาจถูกบิดามารดาลักพาตัวได้ แม้หลังจากที่ศาลมีคำตัดสินเรื่องสิทธิการดูแลและสถานที่อยู่ของเด็ก รวมทั้งสิทธิของบิดาหรือมารดาในการเยี่ยมเยียนบุตรแม้ว่าบุตรจะไม่ได้อยู่กับตนอีกต่อไป

ข้อ 11 สนับสนุนให้รัฐบาลจัดทำหรือเข้าร่วมความตกลงพหุภาคี โดยหนึ่งในความตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญได้แก่ อนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยลักษณะทางแพ่งของการลักพาตัวเด็กระหว่างประเทศ

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	รัฐได้ให้สัตยาบันอนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยลักษณะทางแพ่งของการลักพาตัวเด็กระหว่างประเทศหรือไม่		
2.	รัฐได้ให้สัตยาบันอนุสัญญากรุงเฮกเรื่องเขตอำนาจศาล กฎหมายที่บังคับใช้ การยอมรับ การบังคับและขอความร่วมมือกรณีความรับผิดชอบของบิดามารดาและมาตรการคุ้มครองเด็กด้วยหรือไม่		

สุขภาพพื้นฐาน การศึกษา การพักผ่อน กิจกรรมยามว่าง และ สวัสดิการ

สุขภาพและการบริการด้านสุขภาพ

ข้อ 24

ผู้อ่านควรดูรายการที่ต้องตรวจสอบเรื่องสิทธิที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นไปได้ ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) และรายการที่ต้องตรวจสอบตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW)

ประกันสังคม

ข้อ 26

ผู้อ่านควรดูรายการที่ต้องตรวจสอบ (checklist) เรื่องประกันสังคมตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) และรายการที่ต้องตรวจสอบตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW)

สิทธิในการศึกษา

ข้อ 28, ข้อ 29

ผู้อ่านควรดูรายการที่ต้องตรวจสอบ (checklist) เรื่องสิทธิในการศึกษาตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) และรายการที่ต้องตรวจสอบตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW).

สิทธิในการพักผ่อน การเล่น และวัฒนธรรม

ข้อ 31

ผู้อ่านควรดูรายการที่ต้องตรวจสอบ (checklist) เรื่องสิทธิในวัฒนธรรมตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) และรายการที่ต้องตรวจสอบตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW)

มาตรการคุ้มครองพิเศษ

การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ข้อ 21

จากข้อมูลว่ามีเด็กจำนวนมากมายึดอยู่ในสถานการณ์ที่ลำบาก เช่น เด็กที่มีความพิการ เด็กที่มีความเป็นอยู่ยากจน เด็กที่อ่อนแอ และความเสี่ยงสูงในการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ คณะกรรมการฯ จึงแนะนำให้รัฐประกันว่า มีการจัดระบบที่มีประสิทธิภาพเพื่อดูแลตรวจสอบกระบวนการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก, สรุปข้อสังเกตต่อประเทศไทย 2555 ย่อหน้า 53

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือไม่</p> <p>กฎหมายดังกล่าวนั้น</p> <ul style="list-style-type: none">✓ กำหนดให้ประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญที่สุดหรือไม่✓ ระบุหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ให้อนุญาตการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือไม่✓ กำหนดหลักเกณฑ์ที่สมควรในการให้การรับรองหน่วยงานที่อำนวยความสะดวกกระบวนการรับบุตรบุญธรรมหรือไม่✓ กำหนดหรือไม่ว่าบิดามารดาของเด็ก บุคคลที่จะรับเป็นบิดามารดาบุญธรรม และอาจารย์เด็กที่มีการขอรับเป็นบุตรบุญธรรม ต้องมีเวลาอย่างเพียงพอและได้รับการปรึกษาที่เหมาะสม✓ กำหนดมาตรการป้องกันเด็กจากการถูกทำร้ายและค้ามนุษย์หรือไม่✓ มีการตั้งกลไกควบคุมดูแลที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองเด็กที่เข้าสู่การรับเป็นบุตรบุญธรรม ทั้งกรณีการรับบุตรบุญธรรมในประเทศและต่างประเทศหรือไม่		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<p>ความเห็น</p> <p>ควรมีการทบทวน ปฏิญญาว่าด้วยหลักการสังคมและกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองและสวัสดิการของเด็ก กับการส่งตัวเด็กแบบพิเศษไปยังสถานอุปถัมภ์และการรับเป็นบุตรบุญธรรมในประเทศและระหว่างประเทศ ปี 2529 หรือไม่</p>		
2.	รัฐได้ให้สัตยาบัน อนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือในการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ 2536 หรือไม่		

เด็กผู้ลี้ภัย

ข้อ 22

คณะกรรมการฯได้แนะนำให้รัฐ:

- ดำเนินการด้วยมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ค่าสำหรับผู้ลี้ภัยชั่วคราวด้วยการจัดหาสิ่งดำรงชีพพื้นฐานให้เพียงพอ
- ต่ออายุทะเบียนของผู้ที่ขอสถานะผู้ลี้ภัยที่มาใหม่เพื่อบันทึกไว้ซึ่งความต้องการต่าง ๆ
- ปฏิบัติต่อผู้ที่ขอสถานะผู้ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยตามสถานะและต้องไม่กักขังหรือส่งตัวออกนอกประเทศไปยังประเทศใดที่ชีวิตของเขาจะตกอยู่ในอันตราย
- ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสถานะผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 (ค.ศ. 1951) และพิธีสารเลือกรับ พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967)

คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก, สรุปข้อสังเกตต่อประเทศไทย 2555 ย่อหน้า 70

หลักการที่สำคัญ

ข้อ 22 เป็นประเด็นเกี่ยวกับสิทธิของเด็กที่เป็นผู้ลี้ภัยและผู้ขอสถานะผู้ลี้ภัยที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองอย่างเหมาะสมและการช่วยเหลือทางมนุษยธรรม รวมถึงการติดตามหาสมาชิกครอบครัวหรือผู้ดูแลเดิมทั้งตามกฎหมายหรือตามประเพณี ข้อบทนี้ต้องพิจารณาควบคู่

ประกอบกับข้ออื่น ๆ ได้แก่

ข้อ 9 การแยกเด็กจากบิดามารดาต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเท่านั้น

ข้อ 10 สิทธิที่กลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัวและได้รับการดำเนินการโดยรัฐ ในลักษณะที่เป็นคุณ โดยมีมนุษยธรรม และรวดเร็ว

ข้อ 20 การคุ้มครองเด็กที่ปราศจากครอบครัว

ข้อ 37 การจับกุมคุมขังต้องใช้เป็นมาตรการสุดท้าย และ

ข้อ 39 การดูแลรักษาและฟื้นฟูบำบัดภายหลังประสบการณ์ในการพิพาทกันด้วยอาวุธ การกระทำทารุณและการทำร้ายรูปแบบอื่น ๆ

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	รัฐได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสถานะผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 (ค.ศ. 1951) แก่ไซโดยพิธีสารเลือกรับว่าด้วยสถานะผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967) หรือไม่		
2.	มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้สถานะเด็กที่กำลังขอสถานะผู้ลี้ภัยหรือสถานะผู้ลี้ภัยหรือไม่		
3.	กฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับเด็กที่ขอสถานะผู้ลี้ภัยนั้น <ul style="list-style-type: none"> ○ รับรองหลักการหรือไม่ว่าเด็กที่เดินทางลี้ภัยไม่มีผู้ดูแลเนื่องจากสถานการณ์ที่เปราะบางด้อยโอกาสไม่อาจถูกปฏิเสธการเข้าเขตแดนของรัฐที่เด็กกำลังจะขอสถานะผู้ลี้ภัย ○ กำหนดหน้าที่แก่หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบดูแลช่องทางการเข้าประเทศให้ใช้มาตรการที่จำเป็นในการจำแนกระบุเด็กที่เดินทางลี้ภัยไม่มีผู้ดูแลโดยทันทีและคำนึงถึงการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นหลักสำคัญ หรือไม่ ○ กำหนดหน้าที่แก่หน่วยงานรัฐที่เหมาะสมในการแต่งตั้งผู้ปกครองหรือที่ปรึกษาให้ในทันทีที่ระบุได้ว่าเด็กมาตามลี้ภัยไม่มีผู้ดูแล หรือไม่ ○ รับรองหลักการว่าเด็กที่ขอสถานะผู้ลี้ภัยมีสิทธิได้รับการดูแลพิเศษและการคุ้มครองหรือไม่ และกฎหมายกำหนดหรือไม่ว่าเด็กนั้น <ul style="list-style-type: none"> ✓ ไม่ควรต้องอยู่ในสถานที่ควบคุมตัวใดๆ 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<p>✓ ควรต้องอยู่ศูนย์รับรองพิเศษหรือบ้านอุปถัมภ์ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลและประเมินอย่างสม่ำเสมอโดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อประกันความเป็นอยู่ที่ดีทั้งทางกายและใจ</p> <p>✓ มีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาล</p> <p>✓ มีสิทธิเข้าถึงการศึกษา รวมถึงการอบรมอาชีพ</p> <p>○ กำหนดภาระหน้าที่แก่หน่วยงานที่เหมาะสมในการวินิจฉัยวิธีการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนแก่เด็กที่กำลังขอสถานะผู้ลี้ภัย</p> <p>✓ กฎหมายจำแนกประเภทวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งอาจนำไปใช้กับกรณีเด็กที่ขอสถานะผู้ลี้ภัยหรือไม่</p> <p>✓ กฎหมายกำหนดหรือไม่ว่าการตัดสินใจวิธีการใดๆ ในการแก้ปัญหาและการปฏิบัติต้องดำเนินการโดยไม่ชักช้า</p> <p>ความเห็น</p> <p>ทบทวนคู่มือแนวทางเรื่องนโยบายและขั้นตอนการจัดการกรณีเด็กผู้ลี้ภัยที่ไม่มีผู้ดูแล กฎภาพันท์ พ.ศ. 2540 (ค.ศ.1997) ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR)</p>		

สิทธิเด็กที่มีความพิการ

ข้อ 23

ข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ 9

คณะกรรมการฯ ได้แนะนำให้รัฐดำเนินการดังนี้

- ทบทวนสถานการณ์การเข้าถึงบริการทางการศึกษาของเด็กที่มีความพิการ
- ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาแบบเปิดโอกาสกว้างแก่เด็กมากกว่าการศึกษาในสถาบันเฉพาะทาง
- ให้ความสำคัญกับเด็กที่มีความพิการเป็นกลุ่มเป้าหมายพิเศษเมื่อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	มีรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งห้ามการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุเพราะเหตุแห่งความพิการหรือไม่		
2.	กฎหมายกำหนดให้มีการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพแก่กรณีละเมิดสิทธิเด็กที่มีความพิการหรือไม่		
3.	กฎหมายกำหนดพันธกิจหน้าที่แก่รัฐในการดำเนินการด้วยทรัพยากรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เพื่อให้สิทธิเด็กที่มีความพิการได้รับการเคารพปกป้องคุ้มครองอย่างบริบูรณ์ โดยเฉพาะเพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์และสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ กล่าวคือ <ul style="list-style-type: none"> • การศึกษาแบบเปิดกว้างทางการศึกษาหรือการศึกษาแบบเรียนร่วม • บริการดูแลสุขภาพรวมทั้งการรักษาร่างกายและจิตใจ และการช่วยเหลือด้านการฟื้นฟู • การอบรมอาชีพ • โอกาสในกิจกรรมสันทนาการพักผ่อน • บริการขนส่งสาธารณะ 		

แรงงานเด็ก

ข้อ 32

คณะกรรมการฯ แนะนำให้รัฐ

- ดำเนินมาตรการด้านกฎหมายและนโยบายเพื่อคุ้มครองเด็กในสถานการณ์โยกย้ายถิ่นฐานแสวงประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และจากการทำงานใดที่น่าจะเป็นการเสี่ยงอันตราย
- ดำเนินมาตรการเพื่อปรับปรุงระบบตรวจสอบแรงงานเพื่อติดตามและตรวจสอบเด็กที่ทำงานในภาคส่วนเหล่านี้(แรงงานนอกระบบในภาคส่วนอื่นๆทั้งหมด)

- แก้ไขกฎหมายห้ามใช้แรงงานเด็กนอกระบบ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่มีความเปราะบางมาก เช่น เด็กต่างชาติและเด็กเร่ร่อน
- พิจารณาให้สัตยาบันอนุสัญญาแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 189 พ.ศ. 2554 (2011) ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะงานที่เหมาะสมสำหรับคนทำงานบ้าน

คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อเสนอแนะ: ประเทศไทย 2555 ย่อหน้า 72-75.

หลักการที่สำคัญ

ผู้อ่านควรดูรายการที่ต้องตรวจสอบ (checklist) เรื่องสิทธิในการทำงานและมีเงื่อนไขการทำงานที่เหมาะสมเป็นธรรมตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) รายการที่ต้องตรวจสอบเรื่องการเกณฑ์แรงงานหรือใช้แรงงานบังคับตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และรายการที่ต้องตรวจสอบตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ (CEDAW)

รายการที่ต้องตรวจสอบเฉพาะส่วนประเด็นสิทธิเด็กมีดังนี้

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	มีกฎหมายบัญญัติห้ามการเกณฑ์แรงงานหรือบังคับใช้แรงงานจากเด็กหรือไม่ <u>ความเห็น</u> ทบทวนอนุสัญญาแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยการเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับ พ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) (ฉบับที่ 29)		
2.	กฎหมายบัญญัติห้ามการจ้างเด็กทำงานอุตสาหกรรมที่เสี่ยงอันตรายและงานที่อันตรายหรือไม่ <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายได้บัญญัติคำนิยามของอุตสาหกรรมที่เสี่ยงอันตรายและงานที่อันตรายหรือไม่ <u>ความเห็น</u> ทบทวนอนุสัญญาแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999) (ฉบับที่ 190)		
3.	กฎหมายกำหนดอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้จ้างแรงงานเด็กหรือไม่		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
4.	กฎหมายกำหนดกฎระเบียบว่าด้วยจำนวนชั่วโมงและสภาพการทำงานที่เหมาะสมกับเด็กหรือไม่		
5.	<p>กฎหมายได้กำหนดให้</p> <ul style="list-style-type: none"> • ตั้งกลไกที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบแรงงานหรือไม่ • มีระบบการรับเรื่องร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพให้เด็กสามารถเข้าถึงได้ทั้งโดยตรงหรือโดยตัวแทนหรือไม่ • มีบทลงโทษทางกฎหมายและมาตรการลงโทษอื่น ๆ ที่เหมาะสมเพื่อการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ <p>ความเห็น</p> <ul style="list-style-type: none"> • อายุขั้นต่ำการจ้างแรงงานเด็กที่กำหนดนั้นสอดคล้องเหมาะสมกับระยะเวลาการศึกษาภาคบังคับหรือไม่ <ul style="list-style-type: none"> • ทบทวนอนุสัญญาแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้จ้างงานได้ พ.ศ. 2516 (ค.ศ. 1973) (ฉบับที่ 138) และ <ul style="list-style-type: none"> • คำแนะนำ ฉบับที่ 146 พ.ศ. 2516 (ค.ศ. 1973) • ทบทวนพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำงานที่บ้าน พ.ศ. 2553 		

เด็กกับปัญหาเสพติด

ข้อ 33

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>รัฐได้ให้สัตยาบันกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • อนุสัญญาว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2504 (ค.ศ. 1961) 		

	<p>และพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญาว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2515 (ค.ศ. 1972)</p> <ul style="list-style-type: none"> • อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ. 2514 (ค.ศ. 1971) 		
2.	<p>มีกฎหมายที่บัญญัติโดยชัดแจ้งห้าม</p> <ul style="list-style-type: none"> • การจ้างแรงงานเด็กในงานที่เกี่ยวกับการผลิตยาเสพติดให้โทษและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทหรือไม่ • การใช้เด็กให้ลักลอบขนยาเสพติดให้โทษและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทหรือไม่ 		
3.	<p>ตามกฎหมายอาญา การขายหรือจำหน่ายยาเสพติดแก่เด็กถือเป็นความผิดร้ายแรงหรือไม่</p> <p>ความเห็น</p> <p>ตัวอย่าง เช่น มีกฎหมายที่กำหนดว่าการค้ายาเสพติดในและบริเวณรอบโรงเรียน หรือการให้เด็กมีส่วนพัวพันกับการกระทำความผิดดังกล่าวถือเป็น “เหตุฉกรรจ์” ในการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด</p>		

การลักพาตัว การขาย และการค้าเด็ก

ข้อ 35 ข้อ 36

หลักการที่สำคัญ

ผู้อ่านควรทบทวนดูรายการที่ต้องตรวจสอบ (checklist) เรื่องเสรีภาพจากการบังคับเกณฑ์แรงงาน สิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของบุคคล สิทธิของบุคคลที่ถูกควบคุมตัว เสรีภาพจากการถูกส่งตัวออกนอกประเทศโดยมิชอบ และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และรายการที่ต้องตรวจสอบตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	มีกฎหมายที่บัญญัติห้ามการค้าเด็กหรือไม่		
2.	<p>คำนิยามของ'การค้าเด็ก' ครอบคลุมการค้ามนุษย์เพื่อวัตถุประสงค์ต่อไปนี้หรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • การแสวงหาประโยชน์ทางแรงงาน • การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ • การบังคับแต่งงาน • การอุ้มบุญหรือตั้งครรภ์แทน • การบังคับให้เป็นขอทาน 		
3.	<p>กฎหมายและนโยบายมีการวางกรอบกลไกการดำเนินงานเพื่อต่อต้านการค้าเด็กหรือไม่ เช่น ในส่วนที่เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> • การสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ <ul style="list-style-type: none"> ✓ มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานปฏิบัติการช่วยเหลือซึ่งต้องเคารพสิทธิมนุษยชนของเหยื่อที่เป็นเด็กหรือไม่ ✓ พนักงานเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนได้รับการอบรมในการสอบสวนคดีค้าเด็กหรือไม่ • การสนับสนุนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้ได้รับการรักษาฟื้นฟู <ul style="list-style-type: none"> ✓ มาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานสงเคราะห์สอดคล้องกับมาตรฐานพื้นฐานขั้นต่ำตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนหรือไม่ • การดำเนินคดีค้ามนุษย์ <ul style="list-style-type: none"> ✓ มีกลไกตามกฎหมายเพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากพยานในคดีอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ • การพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ <ul style="list-style-type: none"> ✓ มีกลไกสืบพยานล่วงหน้าก่อนที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อาจถูกผลักดันกลับภูมิลำเนาก่อนเริ่มการพิจารณาคดีหรือไม่ 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	✓ มีกลไกให้การเยียวยาชดเชยที่เหมาะสมแก่เหยื่อการค้ามนุษย์หรือไม่		
4.	<p>รัฐได้ให้สัตยาบันกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องดังนี้หรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • อนุสัญญาต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก • อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติและสมาชิกในครอบครัว <p><u>ความเห็น: ควรทบทวน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 • มาตรา 283 และมาตรา 312 ประมวลกฎหมายอาญา • พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 <ul style="list-style-type: none"> • นโยบาย ยุทธศาสตร์และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2554-2559 • รายงานของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติด้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ภารกิจเยือนประเทศไทย A/HRC/20/18/Add.2 		

การคุ้มครองเด็กที่ถูกกลืนรอนเสรีภาพ

ข้อ 37

หลักการที่สำคัญ

ผู้อ่านควรทบทวนรายการที่ต้องตรวจสอบ (checklist) เรื่องสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของบุคคล สิทธิของบุคคลที่ถูกควบคุมตัว และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีที่เป็น

กรรมตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และ
 รายการที่ต้องตรวจสอบตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (CAT)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	มีกฎหมายที่กำหนดให้มีการคุ้มครองเด็กที่ถูกลิดรอนเสรีภาพหรือไม่		
2.	กฎหมายดังกล่าวยืนยันหลักการที่จะใช้การจำคุกเป็นมาตรการสุดท้ายหรือไม่		
3.	กฎหมายได้กำหนดคำนิยามตามกฎหมายแห่งชาติเพื่อคุ้มครองเด็กที่ถูกลิดรอนเสรีภาพหรือไม่ <ul style="list-style-type: none"> • คำนิยามคำว่า “เด็ก” • คำนิยามคำว่า “การลิดรอนเสรีภาพ” 		
เด็กที่ถูกจับกุมหรือคุมขังระหว่างรอการพิจารณาคดี			
4.	กรณีเด็กที่ถูกควบคุมตัวจากการจับกุมหรือคุมขังระหว่างรอการพิจารณาคดี กฎหมายได้กำหนดหลักการดังต่อไปนี้หรือไม่ <ul style="list-style-type: none"> • เด็กต้องได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และได้รับการปฏิบัติเยี่ยงผู้บริสุทธิ์ • การควบคุมตัวเด็กจากการจับกุมหรือระหว่างรอการพิจารณาคดีต้องเป็นกรณียกเว้น จำกัดเฉพาะตามพฤติการณ์เท่าที่จำเป็น และควรหาทางหลีกเลี่ยงการควบคุมตัวอย่างเต็มที่ เท่าที่จะเป็นไปได้ • ควรมีการแยกเด็กที่ถูกตัดสินโทษแล้วออกจากผู้ถูกควบคุมตัวระหว่างการพิจารณาคดีรายอื่น • เด็กมีสิทธิมีทนายความและได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย • เด็กมีสิทธิที่จะติดต่อสื่อสารกับที่ปรึกษาทางกฎหมายได้อย่างสม่ำเสมอและเป็นส่วนตัว โดยการติดต่อสื่อสารนั้นจะต้องถูกรักษาเป็นความลับ • เด็กควรได้รับโอกาสในการทำงานและได้รับการศึกษาหรือฝึกอบรมต่อหากเป็นไปได้ 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<ul style="list-style-type: none"> เด็กควรได้รับและมีอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับกิจกรรมพักผ่อน และสนทนาการเท่าที่สอดคล้องกับประโยชน์ของการอำนวยความสะดวกการยุติธรรม 		
การจัดการสถานคุ้มครองประพฤติดัง			
5.	<p>กฎหมายได้กำหนดหน้าที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเก็บข้อมูลประวัติจนถึงปัจจุบันของเด็กไว้ในแฟ้มข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นความลับหรือไม่ (เช่น ประวัติข้อมูลทางคดี การรักษาพยาบาล กระบวนการทางวินัยและเอกสารอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบเนื้อหาและรายละเอียดของการดูแลหรือรักษาเด็ก)</p> <ul style="list-style-type: none"> กฎหมายได้ระบุหน่วยงานหรือบุคคลที่สามารถเข้าถึงข้อมูลของเด็กหรือไม่ กฎหมายอนุญาตให้เด็กสามารถโต้แย้งข้อเท็จจริงหรือความเห็นใดๆในแฟ้มข้อมูลของตน และร้องขอให้มีการแก้ไขข้อมูลนั้น ๆ ให้ถูกต้องได้หรือไม่ กฎหมายกำหนดหรือไม่ว่า เมื่อมีการปล่อยตัวเด็กประวัติข้อมูลดังกล่าวจะต้องถูกปิดผนึก และเมื่อถึงเวลาอันสมควรจะต้องลบประวัติดังกล่าวทิ้งไป 		
การรับตัว การลงทะเบียน การย้าย และการส่งตัวเด็ก			
6.	<p>กฎหมายกำหนดหรือไม่ว่าสถานที่ควบคุมตัวเด็กทุกที่มีหน้าที่เก็บรักษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลที่ระบุอัตลักษณ์ของเด็ก ข้อเท็จจริงและเหตุผลตามคำสั่งให้ลงโทษหรือให้ดำเนินการใด ๆ ต่อเด็กและหน่วยงานที่ทำคำสั่งนั้น วันที่และเวลาที่รับตัว ส่งตัว หรือปล่อยตัวเด็ก รายละเอียดการแจ้งบิดามารดาและผู้ปกครองถึงการรับตัว ส่งตัว หรือปล่อยตัวเด็กที่อยู่ในการดูแลของหน่วยงานนั้น ๆ เมื่อมีคำสั่งให้ลงโทษหรือใช้การดำเนินการใด ๆ ต่อสำหรับเยาวชน รายละเอียดปัญหาสุขภาพร่างกายและจิตใจที่พบ 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	รวมทั้งปัญหาการเสพยาเสพติดหรือสุรา		
7.	<p>กฎหมายกำหนดให้มีการแจ้งข้อมูลแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือญาติสนิทโดยไม่ชักช้าหรือไม่ ข้อมูลที่ต้องแจ้ง ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> • สถานที่ควบคุมตัวที่ส่งตัวเด็กไป • มีการย้ายสถานที่ควบคุมตัว • การปล่อยตัวและสถานที่ที่จะปล่อยตัวเยาวชน 		
8.	<p>กฎหมายกำหนดว่าในกระบวนการรับเด็กเข้าสถานที่ควบคุม จะต้องมีกรให้ข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องด้วยภาษาที่เด็กเข้าใจหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • สำเนาฎระเบียบของสถานที่ควบคุมตัว • เอกสารอธิบายสิทธิและหน้าที่ของเด็ก • ที่อยู่หน่วยงานรัฐหรือเอกชนและองค์กรต่างๆที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย • กรณีที่เด็กไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ กฎหมายกำหนดหรือไม่ว่าต้องให้ข้อมูลแก่เด็กด้วยวิธีการที่ทำให้สามารถเข้าใจได้เต็มที่ 		
การจำแนกและการจัดส่งเด็กเข้าสถานควบคุมตัว			
9.	<p>กฎหมายกำหนดให้มีสิ่งต่อไปนี้หรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • ให้มีกระบวนการพิจารณาตัดสินการจำแนกประเภทเด็ก ระดับการควบคุมดูแล และการจัดส่งเด็กเข้าสู่สถานที่ควบคุมตัว • ระบุหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินการพิจารณาข้างต้น 		
สภาพแวดล้อมและสถานที่พัก			
10.	<p>กฎหมายวางเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำเรื่องสภาพแวดล้อมและห้องพักในสถานที่ควบคุมตัวหรือไม่ มาตรฐานที่กำหนดนั้นรวมถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> • มีระยะเวลาที่สมควรสำหรับการออกกำลังกายประจำวัน อย่างอิสระหรือไม่ 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<ul style="list-style-type: none"> • มีกิจกรรมสันตนาการที่เหมาะสมหรือไม่ • ตอบสนองความพึงพอใจในมิติพื้นฐานวิถีชีวิตทางศาสนาและจิตใจหรือไม่ • ได้รับการรักษาพยาบาลที่เพียงพอหรือไม่ 		
การศึกษา การอบรมอาชีพและการงาน			
11.	กฎหมายรับรองว่าเด็กทุกคนที่อยู่ในวัยเรียนตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับต้องมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาหรือไม่		
12.	กฎหมายกำหนดหน้าที่ให้หน่วยงานรัฐดำเนินการใช้มาตรการพิเศษให้เด็กดังต่อไปนี้สามารถเข้าถึงสถานศึกษาหรือไม่ <ul style="list-style-type: none"> • เด็กต่างชาติ • เด็กที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์ • เด็กที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ หรือมีปัญหาด้านความจำ หรือการเรียนรู้ 		
13.	กฎหมายกำหนดหรือไม่ว่า <ul style="list-style-type: none"> • สถานที่ควบคุมตัวทุกที่ควรจัดให้สามารถเข้าถึงห้องสมุดที่มีหนังสืออย่างเพียงพอ • เด็กทุกคนควรมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมอาชีพที่สามารถเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานในอนาคต • เด็กควรได้รับโอกาสในการทำงานที่มีค่าตอบแทนโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมอาชีพเมื่อเป็นไปได้ <ul style="list-style-type: none"> ✓ เด็กทุกคนที่ทำงานต้องมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ซึ่งบางส่วนอาจเก็บเป็นเงินออมและมอบให้แก่เด็กเมื่อได้รับการปล่อยตัว 		
ข้อจำกัดการใช้เครื่องพันธนาการ			
14.	กฎหมายกำหนดหรือไม่ว่าห้ามใช้เครื่องพันธนาการหรือเครื่องมือควบคุมตัวกับเด็ก เว้นแต่		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<ul style="list-style-type: none"> กรณีที่ไม่มีหรือไม่อาจหาวิธีการควบคุมอื่นได้ เมื่อมีกฎหมายและระเบียบบัญญัติให้อำนาจและอนุญาตโดยชัดแจ้ง 		
มาตรการทางวินัย			
15.	<p>กฎหมายได้วางบรรทัดฐานเกี่ยวกับมาตรการทางวินัยที่บังคับใช้ในสถานที่ควบคุมตัวหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> มีการกำหนดว่าการกระทำใดบ้างที่ผิดเป็นความผิดซึ่งต้องได้รับโทษทางวินัย ประเภทการลงโทษทางวินัยที่อาจใช้ลงโทษและระยะเวลาการลงโทษ หน่วยงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจลงโทษทางวินัย หน่วยงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจพิจารณาคำร้องอุทธรณ์ 		
การเยียวยาและการชดเชย			
16.	<p>กฎหมายตั้งกลไกไว้หรือไม่สำหรับ</p> <ul style="list-style-type: none"> การติดตามตรวจสอบสถานที่ควบคุมตัว การยื่นข้อร้องเรียนโดยเยาวชนหรือผู้แทน 		

การคุ้มครองเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการพิพาทกันด้วยอาวุธ ข้อ 38

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>รัฐได้ให้สัตยาบัน</p> <ul style="list-style-type: none"> อนุสัญญาเจนีวา พ.ศ. 2492 (ค.ศ. 1949) ทั้ง 4 ฉบับและพิธีสารเลือกรับหรือไม่ พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เรื่อง ความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วย 		

	อาวุธหรือไม่		
--	--------------	--	--

การบริหารงานยุติธรรมสำหรับคดีเด็กและเยาวชน

ข้อ 40

หลักการที่สำคัญ

ผู้อ่านควรทบทวนดูรายการที่ต้องตรวจสอบ (checklist) เรื่องสิทธิในการได้รับการพิจารณาดีที่เป็นธรรมตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมสำหรับเยาวชนหรือไม่ <u>ความเห็น</u> ทบทวนกฎหมายมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2528 (ค.ศ. 1985)(กฎปักกิ่ง)		
2.	เจตนารมณ์ของกฎหมายสอดคล้องกับกฎปักกิ่งหรือไม่ โดยรวมถึง วัตถุประสงค์เหล่านี้หรือไม่ <ul style="list-style-type: none"> ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของเยาวชน เคารพหลักความได้สัดส่วน <u>ความเห็น</u> ทบทวนพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2543 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2548		
3.	กฎหมาย: <ul style="list-style-type: none"> อนุญาตให้มีการใช้ดุลยพินิจอันควรในทุกขั้นตอนการบริการงานยุติธรรมคดีเด็กหรือไม่ ซึ่งรวมถึง 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ การสอบสวน ✓ การดำเนินคดี ✓ การพิจารณาตัดสิน และ ✓ การติดตามความประพฤติ <ul style="list-style-type: none"> • กำหนดให้มีกลไกในการตรวจสอบความรับผิดชอบใช้ดุลยพินิจของหน่วยงานเจ้าหน้าที่หรือไม่ • กำหนดคุณสมบัติของหน่วยงานเจ้าหน้าที่ตามลักษณะการทำงานและอำนาจหน้าที่หรือไม่ 		
4.	<p>กฎหมายกำหนดให้มีการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานในทุกขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมหรือไม่ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> • สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ • สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา • สิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ • สิทธิที่จะมีที่ปรึกษาทางกฎหมาย • สิทธิที่จะมีบิดามารดาหรือผู้ปกครองอยู่ร่วมด้วย • สิทธิที่จะเผชิญหน้ากับพยานและซักค้านพยาน • สิทธิที่จะอุทธรณ์ 		
5.	<p>กฎหมายกำหนดให้เคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของเด็กในทุกขั้นตอนกระบวนการหรือไม่</p>		
การสอบสวนและการดำเนินคดี			
6.	<p>เมื่อมีการจับกุมเด็ก กฎหมายกำหนดให้</p> <ul style="list-style-type: none"> • มีการแจ้งการจับกุมนั้นแก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองในทันทีหรือไม่ • การจับกุมเด็กต้องนำเรื่องส่งศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจโดยไม่ชักช้าเพื่อพิจารณาการปล่อยตัวหรือไม่ 		
7.	<p>1. กฎหมายเปิดช่องให้สามารถดำเนินการกับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กด้วยมาตรการที่เหมาะสมแก่กรณีโดยไม่ต้องนำเข้าสู่</p>		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<p>กระบวนการดำเนินคดีตามปกติ (หรือการหักเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา) หรือไม่⁸</p> <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายระบุหน่วยงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจพิจารณาหรือไม่ (เช่น คำวินิจฉัยที่จะไม่ใช้วิธีการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเด็ก) • กฎหมายวางเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจในการเลือกกำหนดมาตรการกับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือไม่ • กฎหมายกำหนดหรือไม่ว่าการส่งเด็กไปอยู่ในชุมชนที่เหมาะสมหรือให้ทำบริการสังคม อื่นๆ ต้องได้รับความยินยอมจากเด็ก และ/หรือบิดามารดาหรือผู้ปกครอง 		
8.	<p>กฎหมายกำหนดหรือไม่ว่า ให้องค์กรเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมของเด็กเป็นประจำหรือทำงานเรื่องนี้โดยเฉพาะ ต้องได้รับการฝึกอบรมและคำแนะนำการปฏิบัติงานที่เหมาะสม</p>		
การพิจารณาและตัดสินลงโทษ			
9.	<p>กฎหมายกำหนดหรือไม่ว่า เด็กมีสิทธิในกระบวนการทางกฎหมายดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> • สิทธิที่จะมีทนายความ • สิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 		
10.	<p>กฎหมายกำหนดหรือไม่ว่าให้มีการส่งรายงานการสืบเสาะทางสังคมในทุกคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กก่อนเจ้าหน้าที่จะตัดสินลงโทษ</p> <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายกำหนดหรือไม่ว่ารายงานการสืบเสาะพฤติการณ์ทางสังคมต้องรวมถึงข้อมูลที่มาและพฤติการณ์ชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ขณะที่มีการกระทำความผิด 		

8 การหักเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมคือการนำคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมและหักเหไปสู่การใช้การทัณฑ์โทษบริการสนับสนุนชุมชนแทน

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
11.	<p>กฎหมายได้วางหลักการแนวทางในการพิจารณาและตัดสินคดีไว้หรือไม่ โดยแนวทางเช่นนั้นรวมถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> • การดำเนินการกับการกระทำความผิดไม่เพียงต้องได้สัดส่วนกับพฤติการณ์และความร้ายแรงของข้อหา แต่รวมถึงความได้สัดส่วนของพฤติการณ์และความต้องการของเด็กกับความต้องการของสังคม • การจำกัดสิทธิเสรีภาพของเด็กจะทำได้เฉพาะหลังจากมีการพิจารณาอย่างรอบคอบและการจำกัดเสรีภาพต้องกระทบสิทธิเสรีภาพเด็กให้น้อยที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ • ไม่ใช่มาตรการลิดรอนเสรีภาพ เว้นแต่เด็กนั้นถูกพิพากษาแล้วว่ากระทำความผิดร้ายแรง ซึ่งรวมถึงข้อหาที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงกับผู้อื่น หรือมีพฤติกรรมกระทำความผิดข้อหาร้ายแรงอื่นซ้ำอีก และไม่มีวิธีการอื่นที่เหมาะสม • สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่ามาประกอบในการพิจารณาคดี 		
12.	<p>กฎหมายกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อให้หน่วยงานเจ้าหน้าที่สามารถพิจารณานำมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้มาตรการส่งเด็กเข้าสู่สถานพินิจหรือสถาบันควบคุมให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ โดยมาตรการอื่น ๆ อาจรวมถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> • คำสั่งดูแล หนุนแนว และควบคุม • การภาคทัณฑ์ • คำสั่งให้ทำงานบริการสังคม • การลงโทษปรับ การชดเชยค่าเสียหายและฟื้นฟูเยียวยา • คำสั่งให้เข้ารับการบำบัดรักษาทันทีและการรักษาอื่นๆ • คำสั่งให้เข้าร่วมรับการปรึกษาแบบกลุ่มและกิจกรรมลักษณะใกล้เคียงกัน • คำสั่งเกี่ยวกับการอุปถัมภ์ดูแล การบำบัดร่วมกับชุมชน หรือการศึกษา • คำสั่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 		

Convention on the Rights of the Child, 1989

Article 1

For the purposes of the present Convention, a child means every human being below the age of eighteen years unless under the law applicable to the child, majority is attained earlier.

Article 2

- 1. States parties shall respect and ensure the rights set forth in the present Convention to each child within their jurisdiction without discrimination of any kind, irrespective of the child's or his or her parent's or legal guardian's race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national, ethnic or social origin, property, disability, birth or other status.*
- 2. States Parties shall take all appropriate measures to ensure that the child is protected against all forms of discrimination or punishment on the basis of the status, activities, expressed opinions or beliefs of the child's parents, legal guardians or family members.*

Article 3

- 1. In all actions concerning children, whether undertaken by public or private social welfare institutions, courts of law, administrative authorities or legislative bodies, the best interests of the child shall be a primary consideration.*
- 2. States Parties undertake to ensure the child such protection and care as is necessary for his or her well-being, taking into account the rights and duties of his or her parents, legal guardians, or other individuals legally responsible for him or her, and, to this end, shall take all appropriate legislative and administrative measures.*
- 3. States Parties shall ensure that the institutions, services, and facilities responsible for the care or protection of children shall conform with the standards established by competent authorities, particular in the areas of safety, health, in the number and suitability of their staff, as well as competent supervision.*

Article 4

States Parties shall undertake all appropriate legislative, administrative, and other measures for the implementation of the rights recognized in the present Convention. With regard to economic, social and cultural rights, States Parties shall undertake such measures to the maximum extent of their available resources and, where needed, within the framework of international co-operation.

Article 5

States Parties shall respect the responsibilities, rights and duties of parents or, where applicable, the members of the extended family or community as provided for by local custom, legal guardians or other persons legally responsible for the child, to provide, in a manner consistent with the evolving capacities of the child, appropriate direction and guidance in the exercise by the child of the rights recognized in the present Convention.

Article 6

1. *States Parties shall recognize that every child has the inherent right to life.*
2. *State Parties shall ensure to the maximum extent possible the survival and development of the child.*

Article 7

1. *The child shall be registered immediately after birth and shall have the right from birth to a name, the right to acquire a nationality and, as far as possible, the right to know and be cared for by his or her parents.*
2. *States Parties shall ensure the implementation of these rights in accordance with their national law and their obligations under the relevant international instruments in this field, in particular where the child would otherwise be stateless.*

Article 8

1. *States Parties undertake to respect the right of the child to preserve his or her identity, including nationality, name and family relations as recognized by law without unlawful interference.*

2. *Where a child is illegally deprived of some or all of the elements of his or her identity, States Parties shall provide appropriate assistance and protection, with a view to speedily re-establishing his or her identity.*

Article 9

1. *States Parties shall ensure that a child shall not be separated from his or her parents against their will, except when competent authorities subject to judicial review determine, in accordance with applicable law and procedures, that such separation is necessary for the best interest of the child. Such determination may be necessary in a particular case such as one involving abuse or neglect of the child by the parents, or one where the parents are living separately and a decision must be made as to the child's place of residence.*
2. *In any proceeding pursuant to paragraph 1 of the present article, all interested parties shall be given an opportunity to participate in the proceedings and make their views known.*
3. *States Parties shall respect the right of the child who is separated from one of both parents to maintain personal relations and direct contact with both parents on a regular basis, except if its contrary to the child's best interests.*
4. *Where such separation results from any action initiated by a State Party, such as the detention, imprisonment, exile, deportation or death (including death arising from any cause while the person is in the custody of the State) of one or both parents or of the child, that State Party, shall, upon request, provide the parents, the child or, if appropriate another member of the family with essential information concerning the whereabouts of the absent member(s) of the family unless the provision of the information would be detrimental to the well-being of the child. States Parties shall ensure that the submission of such a request shall of itself entail no adverse consequences for the person(s) concerned.*

Article 10

1. *In accordance with the obligations of States Parties under article 9, paragraph 1, applications by a child or his or her parents to enter or leave a State Party for the purpose of family reunification shall be dealt with by the States Parties in a positive, humane and expeditious manner. States Parties shall further ensure*

that the submission of such a request shall entail no adverse consequences for the applicants and for the members of their family.

- 2. A child whose parents reside in different States shall have the right to maintain on a regular basis, save in exceptional circumstances, personal relations and direct contacts with both parents. Towards that end and in accordance with the obligation of States Parties under article 9, paragraph 1, States Parties shall respect the right of the child and his or her parents to leave any country, including their own, and to enter their own country. The right to leave any country shall be subject only to such restrictions as are prescribed by law and which are necessary to protect the national security, public order (ordre public), public health or morals or the rights and freedoms of others and are consistent with the other rights recognized in the present Convention.*

Article 11

- 1. States Parties shall take measures to combat the illicit transfer and non-return of children abroad.*
- 2. To this end, States Parties shall promote the conclusion of bilateral or multilateral agreements or accession to existing agreements.*

Article 12

- 1. States Parties shall assure to the child who is capable of forming his or her own views the right to express those views freely in all matters affecting the child, the views of the child being given due weight in accordance with the age and maturity of the child.*
- 2. For this purpose, the child shall in particular be provided the opportunity to be heard in any judicial and administrative proceedings affecting the child, either directly, or through a representative or an appropriate body, in a manner consistent with the procedural rules of national law.*

Article 13

- 1. The child shall have the right to freedom of expression; this right shall include the freedom to seek, receive and impart information and ideas of all kinds, regardless of frontiers, either orally, in writing or in print, in the form of art, or through any other media of the child's choice.*

2. *The exercise of this right may be subject to certain restrictions, but these shall only be such as are provided by law and are necessary:*
 - a. *For respect of the rights or reputations of others; or*
 - b. *For the protection of national security or of public order (ordre public), or of public health or morals.*

Article 14

1. *States Parties shall respect the right of the child to freedom of thought, conscience and religion.*
2. *States Parties shall respect the rights and duties of the parents and, when applicable, legal guardians to provide direction to the child in the exercise of his or her right in a manner consistent with the evolving capacities of the child.*
3. *Freedom to manifest one's religion or beliefs may be subject only to such limitations as are prescribed by law and are necessary to protect public safety, order, health or morals, or the fundamental rights and freedom of others.*

Article 15

1. *States Parties recognize the rights of the child to freedom of association and to freedom of peaceful assembly.*
2. *No restrictions may be placed on the exercise of these rights other than those imposed in conformity with the law and which are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, public order (ordre public), the protection of public health or morals or the protection of the rights and freedoms of others.*

Article 16

1. *No child shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his or her privacy, family, home or correspondence, nor to unlawful attacks on his or her honour and reputation.*
2. *The child has the right to the protection of the law against such interference or attacks.*

Article 17

States Parties recognize the important function performed by the mass media and shall ensure that the child has access to information and material from a diversity of national and international sources, especially those aimed at the promotion of his or her social, spiritual and moral well-being and physical and mental health. To this end, States Parties shall:

- a. Encourage the mass media to disseminate information and material of social and cultural benefit to the child and in accordance with the spirit of Article 29;*
- b. Encourage international cooperation in the production, exchange and dissemination of such information and material from a diversity of cultural, national and international sources;*
- c. Encourage the production and dissemination of children's books;*
- d. Encourage mass media to have particular regard to the linguistic needs of the child who belongs to a minority group or who is indigenous;*
- e. Encourage the development of appropriate guidelines for the protection of the child from information and material injurious to his or her well-being, bearing in mind the provisions of Articles 13 and 18.*

Article 18

- 1. States Parties shall use their best efforts to ensure recognition of the principle that both parents have common responsibilities for the upbringing and development of the child. Parents or, as the case may be, legal guardians have the primary responsibility for the upbringing and development of the child. The best interests of the child will be their basic concern.*
- 2. For the purpose of guaranteeing and promoting the rights set forth in the present Convention, States Parties shall render appropriate assistance to parents and legal guardians in the performance of their child-rearing responsibilities and shall ensure the development of institutions, facilities and services for the care of children.*
- 3. States Parties shall take all appropriate measures to ensure that children of working parents have the right to benefit from child-care services and facilities for which they are eligible.*

Article 19

1. *States Parties shall take all appropriate legislative, administrative, social and educational measures to protect the child from all forms of physical or mental violence, injury or abuse, neglect or negligent treatment, maltreatment or exploitation, including sexual abuse, while in the care of parent(s), legal guardian(s) or any other person who has the care of the child.*
2. *Such protective measures should, as appropriate, include effective procedures for the establishment of social programmes to provide necessary support for the child and for those who have the care of the child, as well as for other forms of prevention and for identification, reporting, referral, investigation, treatment and follow-up of instances of child maltreatment described heretofore, and, as appropriate for judicial involvement.*

Article 20

1. *A child temporarily or permanently deprived of his or her family environment, or in whose own best interests cannot be allowed to remain in that environment, shall be entitled to special protection and assistance provided by the State.*
2. *States Parties shall in accordance with their national laws ensure alternative care for such child.*
3. *Such care could include, inter alia, foster placement, kafalah of Islamic law, adoption or, if necessary, placement in suitable institutions for the care of children. When considering solutions, due regard shall be paid to the desirability of continuity in a child's upbringing and to the child's ethnic, religious, cultural and linguistic background.*

Article 21

States Parties which recognize and/or permit the system of adoption shall ensure that the best interests of the child shall be the paramount consideration and they shall:

- a. *Ensure that the adoption of a child is authorized only by competent authorities who determine, in accordance with applicable law and procedures and on the basis of all pertinent and reliable information, that the adoption is permissible in view of the child's status concerning parents, relatives and legal guardians and that, if required, the persons concerned have given their informed consent to the adoption on the basis of such counseling as may be necessary;*

- b. Recognize that intercountry adoption may be considered as an alternative means of child's care, if the child cannot be placed in a foster or an adoptive family or cannot in any suitable manner be cared for in the child's country of origin;
- c. Ensure that the child concerned by intercountry adoption enjoys safeguards and standards equivalent to those existing in the case of national adoption;
- d. Take all appropriate measures to ensure that, in intercountry adoption, the placement does not result in improper financial gain for those involved in it;
- e. Promote, where appropriate, the objectives of the present article by conducting bilateral or multilateral arrangements or agreements, and endeavor, within this framework, to ensure that the placement of the child in another country is carried out by competent authorities or organs.

Article 22

1. *States Parties shall take appropriate measures to ensure that a child who is seeking refugee status or who is considered a refugee in accordance with applicable international or domestic law and procedures shall, whether unaccompanied or accompanied by his or her parents or by another person, receive appropriate protection and humanitarian assistance in the enjoyment of applicable rights set forth in the present Convention and in other international human rights or humanitarian instruments to which the said States are Parties.*
2. *For this purpose, States Parties shall provide, as they consider appropriate, cooperation in any efforts by the United Nations and other competent intergovernmental organizations or non-governmental organizations cooperating with the United Nations to protect and assist such a child and to trace the parents or other members of the family of any refugee child in order to obtain information necessary for reunification with his or her family. In case where no parents or other members of the family can be found, the child shall be accorded the same protection as any other child permanently or temporarily deprived of his or her family environment for any reason, as set forth in the present Convention.*

Article 23

1. *States Parties recognize that a mentally or physically disabled child should enjoy a full and decent life, in conditions which ensure dignity, promote self-reliance and facilitate the child's active participation in the community.*
2. *States Parties recognize the right of the disabled child to special care and shall encourage and ensure the extension, subject to available resources, to the eligible child and those responsible for his or her care, of assistance for which application is made and which is appropriate to the child's condition and to the circumstances of the parents or others caring for the child.*
3. *Recognizing the special needs of a disabled child, assistance extended in accordance with paragraph 2 of the present article shall be provided free of charge, whenever possible, taking into account the financial resources of the parents or others caring for the child, and shall be designed to ensure that the disabled child has effective access to and receives education, training, health care services, rehabilitation services, preparation for employment and recreation opportunities in a manner conducive to the child's achieving the fullest possible social integration and individual development, including his or her cultural and spiritual development.*
4. *States Parties shall promote, in the spirit of international cooperation, the exchange of appropriate information in the field of preventive health care and of medical, psychological and functional treatment of disabled children, including dissemination of and access to information concerning methods of rehabilitation, education and vocational services, with the aim of enabling States Parties to improve their capabilities and skills and to widen their experience in these areas. In this regard, particular account shall be taken of the needs of developing countries.*

Article 24

1. *States Parties recognize the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health and to facilities for the treatment of illness and rehabilitation of health. States Parties shall strive to ensure that no child is deprived of his or her right of access to such health care services.*
2. *States Parties shall pursue full implementation of this right and, in particular, shall take appropriate measures:*
 - a. *To diminish infant and child mortality;*
 - b. *To ensure the provisions of necessary medical assistance and health care to all children with emphasis on the development of primary health care;*

- c. *To combat disease and malnutrition, including within the framework of primary health care, through, inter alia, the application of readily available technology and through the provision of adequate nutritious foods and clean drinking water, taking into consideration the dangers and risks of environmental pollution;*
 - d. *To ensure appropriate prenatal and postnatal health care for mothers;*
 - e. *To ensure that all segments of society, in particular parents and children, are informed, have access to education and are supported in the use of basic knowledge of child health and nutrition, the advantages of breastfeeding, hygiene and environmental sanitation and the prevention of accidents;*
 - f. *To develop preventive health care, guidance for parents and family planning education and services.*
3. *States Parties shall take all effective and appropriate measures with a view to abolishing traditional practices prejudicial to the health of children.*
4. *States Parties undertake to promote and encourage international cooperation with a view to achieving progressively the full realization of the right recognized in the present article. In this regard, particular account shall be taken of the needs of developing countries.*

Article 25

States Parties recognize the right of the child who has been placed by the competent authorities for the purposes of care, protection or treatment of his or her physical or mental health to a periodic review of the treatment provided to the child and all other circumstances relevant to his or her placement.

Article 26

1. *States Parties shall recognize for every child the right to benefit from social security, including social insurance, and shall take the necessary measures to achieve the full realization of this right in accordance with national law.*
2. *The benefits should, where appropriate, be granted, taking into account the resources and the circumstances of the child and persons having responsibility*

for the maintenance of the child, as well as any other consideration relevant to an application for benefits made by or on behalf of the child.

Article 27

- 1. States Parties recognize the right of every child to a standard of living adequate for the child's physical, mental, spiritual, moral or social development.*
- 2. The parent(s) or others responsible for the child have the primary responsibility to secure within their abilities and financial capacities, the conditions of living necessary for the child's development.*
- 3. States Parties, in accordance with the national conditions and within their means, shall take appropriate measures to assist parents and others responsible for the child to implement this right and shall in case of need provide material assistance and support programmes, particularly with regard to nutrition, clothing and housing.*
- 4. States Parties shall take all appropriate measures to secure the recovery of maintenance for the child from the parents or other persons having financial responsibility for the child, both within the State Party and from abroad. In particular, where the person having financial responsibility for the child lives in a State different from that of the child, States Parties shall promote the accession to international agreements or the conclusion of such agreements, as well as the making of other appropriate arrangements.*

Article 28

- 1. States Parties recognize the right of the child to education, and with a view to achieving this right progressively and on the basis of equal opportunity, they shall, in particular:*
 - a. Make primary education compulsory and available free to all;*
 - b. Encourage the development of different forms of secondary education, including general and vocational education, make them available and accessible to every child, and take appropriate measures such as the introduction of free education and offering financial assistance in case of need;*
 - c. Make higher education accessible to all on the basis of capacity by every appropriate means;*

- d. *Make educational and vocational information and guidance available and accessible to all children;*
- e. *Take measures to encourage regular attendance at schools and the reduction of drop-out rates.*
- 2. *States Parties shall take all appropriate measure to ensure that school discipline is administered in a manner consistent with the child's human dignity and in conformity with the present Convention.*
- 3. *States Parties shall promote and encourage international cooperation in matters relating to education, in particular with a view to contributing to the elimination of ignorance and illiteracy throughout the world and facilitating access to scientific and technical knowledge and modern teaching methods. In this regard, particular account shall be taken of the needs of developing countries.*

Article 29

- 1. *States Parties agree that the education of the child shall be directed to:*
 - a. *The development of the child's personality, talents and mental and physical abilities to their fullest potential;*
 - b. *The development of respect for human rights and fundamental freedoms, and for the principles enshrined in the Charter of the United Nations;*
 - c. *The development of respect for the child's parents, his or her own cultural identity, language and values, for the national values of the country in which the child is living, the country from which he or she may originate, and for civilizations different from his or her own;*
 - d. *The preparation of the child for responsible life in a free society, in the spirit of understanding, peace, tolerance, equality of sexes, and friendship among all peoples, ethnic, national and religious groups and persons of indigenous origin;*
 - e. *The development of respect for the natural environment.*
- 2. *No part of the present article or article 28 shall be construed so as to interfere with the liberty of individuals and bodies to establish and direct educational institutions, subject always to the observance of the principles set forth in paragraph 1 of the present article and to the requirements that*

the education given in such institutions shall conform to such minimum standards as may be laid down by the State.

Article 30

In those States in which ethnic, religious or linguistic minorities or persons of indigenous origin exist, a child belonging to such a minority or who is indigenous shall not be denied the right, in community with other members of his or her group, to enjoy his or her own culture, to profess and practice his or her own religion, or to use his or her own language.

Article 31

- 1. States Parties recognize the right of the child to rest and leisure, to engage in play and recreational activities appropriate to the age of the child and to participate freely in cultural life and the arts.*
- 2. States Parties shall respect and promote the right of the child to participate fully in cultural and artistic life and shall encourage the provision of appropriate and equal opportunities for cultural, artistic, recreational and leisure activity.*

Article 33

States Parties shall take all appropriate measures, including legislative, administrative, social and educational measures, to protect children from the illicit use of narcotic drugs and psychotropic substances as defined in the relevant international treaties, and to prevent the use of children in the illicit production and trafficking of such substances.

Article 34

States Parties undertake to protect the child from all forms of sexual exploitation and sexual abuse. For these purposes, States Parties shall in particular take all appropriate national, bilateral and multilateral measures to prevent:

- a. The inducement or coercion of a child to engage in any unlawful sexual activity;*
- b. The exploitative use of children in prostitution or other unlawful sexual practices;*
- c. The exploitative use of children in pornographic performances and materials.*

Article 35

States Parties shall take all appropriate national, bilateral and multilateral measures to prevent the abduction, of the sale or of traffic in children for any purpose or in any form.

Article 36

States Parties shall protect the child against all other forms of exploitation prejudicial to any aspects of the child's welfare.

Article 37

State Parties shall ensure that:

- a. No child shall be subjected to torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment. Neither capital punishment nor life imprisonment without possibility of release shall be imposed for offences committed by persons below eighteen years of age;*
- b. No child shall be deprived of his or her liberty unlawfully or arbitrarily. The arrest, detention or imprisonment of a child shall be in conformity with the law and shall be used only as a measure of last resort and for the shortest appropriate period of time;*
- c. Every child deprived of liberty shall be treated with humanity and respect for the inherent dignity of human person, and in a manner, which takes into account the needs of persons of his or her age. In particular, every child deprived of liberty shall be separated from adults unless it is considered in the child's best interest not to do so and shall have the right to maintain contact with his or her family through correspondence and visits, save in exceptional circumstances;*
- d. Every child deprived of his or her liberty shall have the right to prompt access to legal and other appropriate assistance, as well as the right to challenge the legality of the deprivation of his or her liberty before a court or other competent, independent and impartial authority, and to a prompt decision on any such action.*

Article 38

- 1. States Parties undertake to respect and to ensure respect for rules of international humanitarian law applicable to them in armed conflicts, which are relevant to the child.*
- 2. States Parties shall take all feasible measures to ensure that persons who have not attained the age of fifteen years do not take a direct part in hostilities.*

3. *States Parties shall refrain from recruiting any person who has not attained the age of fifteen years into their armed forces. In recruiting among those persons who have attained the age of fifteen years, but who have not attained the age of eighteen years, States Parties shall endeavor to give priority to those who are oldest.*
4. *In accordance with their obligations under international humanitarian law to protect the civilian population in armed conflicts, States Parties shall take all feasible measures to ensure protection and care of children who are affected by an armed conflict.*

Article 39

State Parties shall take all appropriate measures to promote physical and psychological recovery and social reintegration of a child victim of; any form of neglect, exploitation or abuse; torture or any other form of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment or armed conflicts. Such recovery and reintegration shall take place in an environment that fosters health, self-respect and dignity of the child.

Article 40

1. *States Parties recognize the right of every child alleged as, accused of, or recognized as having infringed the penal law to be treated in a manner consistent with the promotion of the child's sense of dignity and worth, which reinforce the child's respect for the human rights and fundamental freedoms of others and which takes into account the child's age and the desirability of promoting the child's reintegration and the child's assuming a constructive role in society.*
2. *To this end, and having regard to the relevant provisions of international instruments, States Parties shall, in particular, ensure that:*
 - a. *No child shall be alleged as, be accused of, or recognized as having infringed the penal law by reason of acts or omissions that were not prohibited by national or international law at the time they were committed;*
 - b. *Every child alleged as or accused of having infringed the penal law has at least the following guarantees:*
 - i. *To be presumed innocent until proven guilty according to law;*
 - ii. *To be informed promptly and directly of the charges against him or her, and, if*

- appropriate through his or her parents or legal guardians, and to have legal or other appropriate assistance in the preparation and presentation of his or her defence;*
- iii. To have the matter determined without delay by a competent, independent and impartial authority or judicial body in a fair hearing according to law, in the presence of legal or other appropriate assistance and, unless it is considered not to be in the best interest of the child, in particular, taking into account his or her age or situation, his or her parents or legal guardians;*
 - iv. Not to be compelled to give testimony or to confess guilt; to examine or have examined adverse witnesses and to obtain the participation and examination of witnesses on his or her behalf under conditions of equality;*
 - v. If considered to have infringed the penal law, to have this decision and any measures imposed in consequence thereof reviewed by a higher competent, independent and impartial authority or judicial body according to law;*
 - vi. To have the free assistance of an interpreter if the child cannot understand or speak the language used;*
 - vii. To have his or her privacy fully respected at all stages of the proceedings.*
- 3. States Parties shall seek to promote the establishment of laws, procedures, authorities and institutions specifically applicable to children alleged as, accused of, or recognized as having infringed the penal law, and in particular:*
- a. The establishment of a minimum age below which children shall be presumed not to have the capacity to infringe the penal law;*
 - b. Whenever appropriate and desirable, measures for dealing with such children without resorting to judicial proceedings, providing that human rights and legal safeguards are fully respected.*
- 4. A variety of dispositions, such as care, guidance and supervision orders; counseling; probation; foster care; education and vocational training programs and other alternatives to institutional care shall be available to ensure that children are dealt with in a manner appropriate to their well being and proportionate both to their circumstances and the offence.*